

Nr 3

Oktober 2016
Volym 7, 2. årgången

UTGIVARE

Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi
SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2016

Nr	1	2	3	4
Materialdag	22.1	8.4	16.9	11.11
Utdelas	26.2	16.5	19.10	15.12

REDAKTION

SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER

Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

LAYOUT

Pia Pettersson

PÄRMFOTO

Magnus Lindberg

OY FRAM AB, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Media i förvandling
- 6 Kort
- 9 Kalendern
- 10 Jubileum och litteraturtävlingar
- 12 Klasslärarutbildning i anrik miljö
- 17 Kolumnen: Mörne i högsta grad levande
- 18 Från liljekonvaljer och potatis till antikviteter
- 21 Svenskan viktig för sjöfartskulturen
- 23 Bengelsdorff: Litteraturmorgon
- 24 Hos Vännerna
- 26 Att fånga engagemang kräver nya metoder
- 28 Ett förbund som hörs
- 30 Volontärbetet gjorde oss rikare
- 33 Podcasts: Berättelsen som flyttade ut på nätet
- 34 Havets röst på Jurmo
- 36 Medborgarpaneler som politiskt verktyg
- 38 Finns det nåt viktigare än barn och böcker?
- 39 Kolumnen: Varje liv är en roman
- 40 Frågan
- 41 SFV fakta
- 42 SFV-biografier
- 44 Författare på djupet
- 49 Läsbiten
- 52 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

Rådgivarna är frivilliga som ger råd och stöd i hörselfrågor och exempelvis hjälper till med hörselapparater. Förut var apparaterna enklare och man kunde själv ganska långt sköta dem, men numera är det lite som med bilmotorer, att det krävs en expert för allt.

Hörsel förbundets tf verksamhetsledare Nora Strömman, s. 29.

FOTO: KASPER STRÖMMAN / SETS

12

Den första veckan i september inledde 38 nya klasslärarstuderande i Helsingfors sina studier. – Det känns jättebra att vi har kommit så här långt, nästan lite överkligt. En ny svenskspråkig universitetsutbildning är en stor sak, säger Gunilla Holm, professor i pedagogik vid Helsingfors universitet.

► Sidan 12

18

Han sålde liljekonvaljer och potatis på Borgå torg. Hans hobby var att samla tändsticksetiketter. De var lätta att komma över eftersom det röktes mycket. Liljekonvaljerna, potatisen och tändsticksetiketter var fröna till det som senare skulle bli ett intresse för antikviteter och grundandet av Galleri Hagelstam och Hagelstams Auktioner, med Wenzel Hagelstam som långvarig verkställande direktör.

► Sidan 18

30

I november 2015 fullföljde Michaela Stenwall-Olander och Björn Olander en dröm de länge hade haft. De åkte till Sri Lanka för en månad som volontärer i en skola för barn med specialbehov. Hon som fysioterapeut. Han som lärare. Här berättar de om sina upplevelser.

► Sidan 30

Frågor om donationer till SFV samt SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemsskap.

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
KOORDINATOR
viveka.berg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSCHEF
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om föreningsverksamhet

STEFAN ANDERSSON
PERSONALADMINISTRATÖR (ÄVEN EKONOMI)
stefan.andersson@sfv.fi
050-441 0630

Frågor om SFV:s studiecentral

SIXTEN SANDSTRÖM
REKTOR FÖR SFV:S STUDIECENTRAL
sixten.sandstrom@sfv.fi
050-4824329

Frågor om landsbygdsutveckling & projekt

ANN-SOFI BACKGREN
SPECIALSAKKUNNIG
ann-sofi.backgren@sfv.fi
050-522 26 42

Frågor om studiecentralens kurser och föreningsverksamhet

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

Frågor om festsalen G18 och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om studiecentralens kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om SFV:s kommunikation, publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om studiecentralens kurser

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATÖR
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Media i förvandling

När denna ledare skrivs har vi precis nåtts av nyheten att den finlandssvenska tv-kanalen Yle Fem slås ihop med Yle Teema. Lite tidigare fick vi veta att KSF-Medias lokaltidningar i fortsättningen utkommer i tryckt form endast två gånger i veckan. För många känns det som om en ond spiral drabbat speciellt det finlandssvenska mediafältet.

Debatten går het om vad det hela innebär för finlandssvenskarna och deras identitet, men i diskussionen är det ändå skäl att först skilja på mass-medias tre ingredienser: teknik, innehåll, och finansiering.

Den tekniska utvecklingen går inte att hindra. Sätten att förmedla nyheter, kunskaper och underhållning får hela tiden nya former, men samtidigt är det sällan som det nya helt konkurrerar ut det gamla. Trots e-böcker läser vi fortfarande böcker. Trots film på bio går vi fortfarande på teater. Trots tv går många av oss fortfarande på bio.

I motsats till vad många hävdar är inte innehållet eller dess kvalitet bundet till någon specifik teknisk lösning. Det går till exempel att idag se god film via nättjänster (ibland har det finaste till och med premiär där), och exemplen är många på att det mycket bra går att göra god journalistik på nätet.

Det är övergångsperioderna som är svåra och jobbiga, speciellt när det gäller finansieringen. I de gamla mediahusen är stora pengar och mycket prestige investerade i gammal teknik och i invanda mönster som känns trygga och säkra. Samtidigt kan förändringen av en enda faktor, till exempel distributionen, omkullkasta hela affärsidén.

Att navigera ut ur dilemmat, och i trycket av nya konkurrenter vända skutan kan bli en nästan övermäktig uppgift, som inte alls underlättas av att debatten på fältet fort handlar om helt andra saker än tekniken, innehållet eller finansieringen. Svårpåtagliga frågor om identitet och samhällsuppdrag är mycket viktiga i sig, men även mycket svåra för mediaföretagen att omsätta i konkreta idéer och åtgärder på ett mediafält i stark förvandling.

Vi får alltså vänja oss vid stor turbulens några år framöver. Min övertygelse är ändå att finlandssvenskheten som idé och som identitetsfråga har mycket mer att vinna på att vi öppet anammar den nya tekniken och ser möjligheterna den kan erbjuda, än att vi klamrar oss fast vid det gamla. Det gamla skall förstås inte överges, men det gamla måste obehindrat få hitta sin nya, rätta plats i verkligheten.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Skriv
eller ring!

www.sfv.fi | sfv@sfv.fi | 09-684 4570 | abo@sfv.fi | vasa@sfv.fi

SFV stöder utbildningar med 845000 euro

■ Svenska folkskolans vänners styrelse beslöt i augusti att ge Åbo Akademi en donation på 450 000 euro för utbildningsområdena pedagogik och lärarutbildning, humanistiska vetenskaper och naturvetenskaper. Vid samma möte beslöt styrelsen även att godkänna en projektansökan på 395 000 euro från Yrkeshögskolan Arcada.

Donationen till Åbo Akademi är en del av den medelinsamling som universiteten gör, och där staten skjuter till en tredubbel insats på de insamlade medlen. ÅA:s rektor **Mikko Hupa** är tacksam för donationen.

– Åbo Akademi gläds sig över donationen som ger oss möjlighet att förstärka lärarutbildningen också på ämneslärarnivå, och speciellt med tanke på dubbelbehörighet.

Projektstödet till Yrkeshögskolan Arcada utvecklar Arcadas svenskspråkiga utbildningar i energi- och materialteknik under åren 2016–2019.

– Utvecklingsprojektet med SFVs stöd möjliggör en helt ny utbildningsform för en ny generation ingenjörer. Vi skapar utbildningsmiljöer som inte har använts tidigare, där fokus ligger på samarbete och nätverkande, berättar projektansvariga **Mirja Andersson** från institutionen för energi- och materialteknologi.

Medlemspost direkt i din inbox

■ Nu kan du som medlem få meddelande om SFV:s alla kurser och evenemang direkt i din e-post, snabbt och enkelt. Du behöver inga separata lösenord eller användarkonton. Fyll endast i ditt namn och din e-postadress i formuläret på www.sfv.fi/medlemmar och krusa för rutorna vid information om evenemang. Du kan också kontakta oss direkt på 09-6844 570. Vi skickar dig post några gånger per år.

Flykt – Nytt land, nytt hem

■ Torsdagen den 27 oktober kl. 13 i Helsingfors och fredagen den 28 oktober kl 13 i Vasa arrangeras #G18prat-seminarium. Temat för bägge tillställning-

#G18prat

arna är flyktingskap och den situation vi har i Finland, Europa och världen just nu. Röda korset inleder med en informativ introduktion varefter **Danjin Malinovic** håller monologen ”Var är mitt hem”, som blivit mycket hyllad av kritiker i Sverige. Danjin flydde själv från Bosnien Hercegovina vid 6-års ålder och var länge på flykt med sin familj. Efter monologen blir det en kort paneldiskussion. Mera information och anmälan senast 23.10 via www.sfv.fi/evenemang. Arrangörer är SFV och Röda Korset.

Rättelse: I SFV-magasinet 2/16 stod det felaktigt att Bildningsförbundet arrangerade #G18prat-seminariet Hjärnan – minnet & sinnet tillsammans med SFV. Arrangör var Bildningasalliansen r.f.

Undervisningspaket om migration i Finland och Europa nu på svenska

■ I den nya läroplanen betonas attitydfostran och beaktande av kulturell mångfald i skolorna runtom i Finland. De nya invandrare som anlänt till vårt land bör kunna integreras på bästa tänkbara sätt till det finländska samhället. Skolorna har en viktig uppgift i integreringsprocessen.

Migrationsinstitutet har tidigare publicerat ett finskspråkigt undervisningspaket om migration för

lärarhandledning. Nu har detta undervisningspaket översatts till svenska, uppdaterats och kompletterats med finlandssvenska särdrag. Hela paketet innehåller en publikation om migrationen i Finland och Europa, ett flertal Powerpoint-presentationer samt filmklipp som YLE Vetamix har gjort i samarbetet med Migrationsinstitutet. Undervisningspaketet har finansierats av Utbildningsstyrelsens svenska enhet.

Boka in en GROW-workshop!

■ Behöver ni ett verktyg för att utveckla er förening? SFV erbjuder organisationer och föreningar en gratis GROW-workshop med samhällspedagogen **Irene Hagman** i SFV:s nya utrymmen i Åbo och Vasa. SFV står för utrymmet och workshopkostnaderna. GROW är ett

verktyg som stöder utvecklingsprocessen i organisationer och föreningar och är en tidseffektiv och resultatriktad workshop där deltagarna får verktyg och idéer som de själva kan jobba vidare med i sin utvecklingsprocess. Kontakta verksamhetsombuden i Vasa och Åbo för mera information.

Lyckat Arvid Mörne-symposium i Porkkala

■ Med anledning av att det gått 140 år sedan **Arvid Mörnes** födelse och 70 år sedan hans död lyfte Porkkala Ungdomsförening fram den nationellt betydande skalden genom att arrangera ett symposium och en viskonsert i augusti.

Diktaren, författaren och litteraturhistorikern **Arvid Mörne** hade sin skrivarstuga ute i Kyrkslätt under somrarna, och mycket av hans prosa och lyrik präglades av vistelsen där. Under symposiet belystes även Mörnes samhällsengagemang, via den

bokutställning som antikvarie **Andrew Eriksson** från Runebergs antikvariat arrangerat. I paneldebatten, där även SFV:s **Rabbe Sandelin** deltog, konstaterades hur dagsaktuella många av Mörnes samhällskommenterande texter fortfarande känns.

Efter symposiets litterära del följde en viskonsert där viskonstnärer uppträdde med nytonsatta visor till Mörnes diktning.

I paneldebatten deltog **Tove Fagerholm**, **Jan Näls**, **Andrew Eriksson** (inte i bild), **Rabbe Sandelin** och **Stina Bäckström**.

Språktalko

■ 18–19 november ordnas kursen ”Språktalko” i Åbo. Kursen riktar sig till organisationsanställda, föreningsaktiva och frivilligarbetare som behöver finska men känner att tröskeln för att börja prata finska är hög.

Målsättningen med tvådagarskursen är att man kan presentera sig själv, berätta om sin organisation både muntligt och skriftligt på finska samt delta i möten på finska.

Man kommer också att förstå de specifika dragen för den finska kulturen samt skillnaderna mellan den svenska och finska kulturen. Målsättningen är också att lära känna och skapa samarbete mellan organisationer från båda språkgrupperna. Arrangörer är SFV, Opintokeskus SIVIS och Finlandssvenskt samarbetsforum. Mera information ger verksamhetsombud **Beatrice Östman**, beatrice.ostman@sfv.fi, tfn 040 502 60 26.

Kom med i SFV!

■ Skriver du in dig som ny medlem i SFV före Bokmässan i Helsingfors (27-30.10.2016) får du en gratisbiljett till mässan som du avhämtar vid den södra huvudingången. Skriv koden ”Bokmässan2016” i medlemssidans kommentarfält.

Som medlem i SFV:s understödsfören-

ing får du tidningen SFV-magasinet och årsboken SFV-kalendern hemsända, och som ny medlem kan du som förmån även välja en bok ur SFV:s skriftserie. En extra förmån är den rabatt du får då du köper böcker i Schildts & Söderströms egen butik, och i S&S nätbutik.

1960

■ Den 1 november 1960 tillträdde folkbildaren och redaktören **Ragnar Mannil** som kanslichef för SFV. Han efterträdde **Evert Ekroth** som suttit 32 år på posten. Mannil satte genast igång moderniseringar av SFV-kansliets arbetssätt och utrustning, och effektiviserade fastighetsförvaltningen: huvudadressen *Annegatan 12* renoverades och byggdes ut. Tack vare förnyad lagstiftning betonades vuxenutbildningen mer än tidigare. Finns folkhögskola, vars tillblivelse 1891 hade stötts av SFV, övertogs 1973 i sin helhet av SFV. Steget in i förlagsvärlden togs genom köpet av *Holger Schildts* förlag 1972. Mannil var initiativtagare till SFV:s folkbildningsmedalj inför SFV:s 80-års jubileum 1962 och till encyklopedin *Uppslagsverket Finland*, som första gången utkom 1982–85, och som idag finns gratis på nätet. Även Mannil blev långvarig på posten, han efterträddes 1987 av **Christoffer Grönholm**.

Pehr Gustaf Engmans fond

Styrelsen för Svenska folkskolans vänner beslöt på sitt möte den 26 augusti 2016 grunda **Pehr Gustaf Engmans** fond inom SFV. Avkastningen ska i första hand användas till förmån för finlandssvenskt bildningsarbete i enlighet med SFV:s allmänna ändamål.

Pehr Gustaf Engman föddes 4 oktober 1922. Under största delen av sitt liv arbetade han vid Tilgmanns boktryckeri i hörnet av Lönnrotsgatan och Annegatan i Helsingfors. Kvarteren blev för honom mycket bekanta eftersom han under sitt yrkesverksamma liv bodde i hörnet av Nylandsgatan och Georgsgatan, mitt emot den byggnad som idag är SFV-huset G18. Senare flyttade han till Drumsö. Hans stora intresse var klassisk musik och han rörde sig mycket ute i naturen.

Pehr Gustaf Engman avled den 25 maj 2016. Pehr Gustafs önskan var att testamentera hela sin egendom till Svenska folkskolans vänner r.f., som – för att citera honom själv – i tiderna hjälpt hans farfar att lära sig läsa och skriva.

Styrelsen för Svenska folkskolans vänner tog med största tacksamhet emot testamentet och grundade Pehr Gustaf Engmans fond enligt förordningarna.

Utlysning av Caj Ehrstedts pris

SFV utlyser **Caj Ehrstedts** pris som utgår ur **Eva** och **Caj Ehrstedts** fond.

Priset är avsett för en finlandssvensk sångare som före tävlingens utgång 31.12.2016 inte fyllt 30 år. Priset ges i genren klassisk musik och gäller således inte pop- eller jazzmusik. Prissumman är 5 000 euro.

Fritt formulerade ansökningar inklusive cv skall sändas till Svenska folkskolans vänner, PB 198, 00121 Helsingfors, senast 31.12.2016 (poststämpel god-

känns). Märk kuvertet ”Caj Ehrstedts pris”.

Till ansökan skall bifogas en cd eller ett USB-minne med fyra bidrag:

1. en opera- eller en oratoriearia
2. en nordisk/finländsk romans
3. en tysk lied
4. en valbar sång eller aria från perioden 1900–1950.

Priset delas ut i mars 2017. Mera information ger **Camilla Nordblad**, camilla.nordblad@sfv.fi, tfn 045-121 08 64.

Skicka dina minnesrunor till minnesrunor.fi

Minnesrunor.fi är SFV:s nya webbplats för finlandssvenska minnesskrifter över hädangångna finlandssvenskar, och personer nära knutna till finlandssvenskheten.

Grunden utgör de minnesrunor som sedan 1886 traditionellt publicerats i SFV-kalendern. Av detta material är minnesrunorna från 2008 och framåt kompletta, liksom vissa andra som digitaliserats. Övriga runor är sökbara, med möjlighet att beställa avskrifter från SFV.

SFV hoppas på att personer som skriver minnesskrifter i framtiden även

skickar in dem till minnesrunor.fi. Det går enkelt via ett webbformulär på sajten.

– Det finns många skäl att publicera alla finlandssvenska nekrologer även på minnesrunor.fi, och inte bara i tidningarna, berättar redaktör **Rabbe Sandelin**.

– Webbplatsen kan publicera längre texter än dagstidningarna, och minnesrunorna blir dessutom mer bestående, eftersom det kan vara svårt att komma åt dagstidningarnas material i efterhand.

Andra fördelar som Sandelin nämner är, att forskare direkt kan få ta del av viktigt biografiskt material. Och förstas att ett urval av minnesrunorna även framöver publiceras i SFV:s årsbok *SFV-Kalendern*.

Det finns inga begränsningar på vilken sorts minnesruna som kan publiceras på minnesrunor.fi. Föremålet för runan behöver alltså inte vara en känd eller berömd person.

– För publicering i tryckt form i SFV:s årsbok finns ändå vissa kriterier bland annat av utrymmesskäl. Då gäller till exempel att personen gjort något utöver en normal arbetskarriär, som betydande eller banbrytande arbetsinsatser, viktiga samhällsinsatser eller kulturgärningar, eller innehaft synliga förtroendeposter. www.minnesrunor.fi

Samtliga tillfällen är avgiftsfria om inget annat nämns. SFV bjuder på kaffe och tillugg. Anmäl dig via SFV:s webbplats www.sfv.fi/evenemang. Mera information:

Nyland: SFV:s verksamhetsombud Sebastian Gripenberg, sebastian.gripenberg@sfv.fi, tfn 050 441 08 18.

Åbo: SFV:s verksamhetsombud Beatrice Östman, beatrice.ostman@sfv.fi, tfn 040-5026 026. OBS! Kansliets nya adress: Tavastgatan 30 D 33-34.

Vasa: SFV:s verksamhetsombud Anna-Karin Öhman, anna-karin.ohman@sfv.fi, tfn 050-342 18 90. OBS! Kansliets nya adress: Handelsplanaden 23 B.

Nyland

WORD OCH EXCEL FÖR FÖRENINGAR, GRUNDKURS

Tid: 25.10.2016, kl. 10:00 – 14:00

Plats: SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, Evy Björkman-rummet, 3:e vån.
Föreläsare: Pasi Holmberg

Vi går igenom programmen, bland annat lär vi oss kortkommandon och inbyggda funktioner. Vi lär oss att arbeta parallellt i dessa program för att öka effektiviteten och spara tid. Kursen riktar sig till anställda inom föreningar och organisationer.

SEMINARIUM #G18PRAT: FLYKT – NYTT LAND, NYTT HEM

Tid: 27.10 kl. 13

Plats: Festsalen i SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors

Seminarium om flyktingskap och den situation vi har i Finland, Europa och världen just nu. **Danjin Malinovic** framför sin monolog ”Var är mitt hem”. Anmälan senast 23.10. Mera information, se www.sfv.fi/evenemang.

#KOMPETENSAKADEMIN

Tid: 28.10 kl 10-15 **Plats:** Lärkkulla, Karis

En seminariedag för dig som är intresserad av kompetensfrågor inom organisationer. Deltagaravgift: 25€. Mera information och anmälan: www.sfv.fi/evenemang.

PEKPLATTOR OCH SMARTTELEFONER

Tid: 1.11.2016, kl. 18:00 – 20:30

Plats: SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, Evy Björkman-rummet, 3:e vån. **Föreläsare:** Jonas Lemberg

Bli bättre på att bemästra och använda din pekplatta och smarttelefon i vardagen. Vi går igenom nyttiga och avgiftsfria appar, laddar ner dem och går igenom deras funktioner.

FORTSÄTTNINGSKURS I DIGISTOFF

Tid: 22.11.2016, kl. 18:00 – 20:30

Plats: SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, Evy Björkman-rummet
Föreläsare: Jonas Lemberg

En kurs för vana Digistoff användare. Vi går igenom mera avancerade moduler. Möjlighet till personlig handledning i arbetet med den egna föreningens webbsida. OBS! Ta med din förenings inloggningsuppgifter till Digistoff samt egen dator.

WORD OCH EXCEL FÖR FÖRENINGAR, FORTSÄTTNINGSKURS

Tid: 30.11.2016, kl. 10:00 – 14:00

Plats: SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, Evy Björkman-rummet
Föreläsare: Pasi Holmberg

Förhandskunskaper: grunderna i Word och Excel. Vi går igenom mera avancerade funktioner, bland annat bygger vi upp kommandon. Vi lär oss använda programmen parallellt för att öka effektiviteten och spara tid. Kursen riktar sig till anställda inom föreningar och organisationer.

GOOGLE ANALYTICS

Tid: 7.12 kl. 13-15

Plats: Handelsgillet, Donator-kabinettet, Kaserngatan 23 A

Känner du att du borde lära dig mer om Google Analytics? Välkommen med på en kurs där vi genom konkreta exempel får veta mer om hur man effektivt kan utnyttja Google Analytics i sin verksamhet. Kurstillfället leds av Ant Simons, VD på Webbhuset Ab, med många års erfarenhet av vad förbund och organisationer har för behov. Du får mer ut av kursen om du har tillgång till ett Google Analytics konto som redan är kopplat till din webbsajt och egen dator med.

DATASÄKERHET

Tid: 14.12.2016, kl. 18:00 – 20:30

Plats: SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors, Evy Björkman-rummet.
Föreläsare: Jonas Lemberg

Under kursen går vi igenom olika aspekter av datasäkerhet. Hur surfar man säkert? Varför behöver man byta lösenord? Vilka skyddsprogram behöver man? Inga förhandskunskaper krävs.

Vasa

SEMINARIUM #G18PRAT: FLYKT – NYTT LAND, NYTT HEM

Tid: 28.10 kl. 13 **Plats:** Wasa Teater

Seminarium om flyktingskap och den situation vi har i Finland, Europa och världen just nu. **Danjin Malinovic** framför sin monolog ”Var är mitt hem”. Anmälan senast 23.10. Mera information, se www.sfv.fi/evenemang.

FÖRENINGSBOKFÖRING

Tid: 29.10 kl. 10:00– 15:00 **Plats:** SFV-kansliet

Föreläsare: Stefan Andersson, SFV
Kursen riktar sig till ekonomiansvariga i finlandssvenska föreningar. Välkommen på en dagkurs i Föreningsbokföring! Vi går igenom grunderna i löpande bokföring, hur man gör upp ett bokslut och hur man sköter en mindre förenings ekonomi. Kursen behandlar även Fortnox bokföringsprogram för föreningar.

GRUNDKURS I DIGISTOFF

Tid: 1.11 kl. 18:00– 20:00 **Plats:** SFV-kansliet
Föreläsare: Niklas Ojala, Webbhuset

Välkommen på grundkurs i Digistoff! Deltagarna har möjlighet till personlig handledning i arbetet med den egna föreningens webbsida. Ta med din förenings inloggningsuppgifter till Digistoff och gärna en bärbar dator.

MAKTSALONGEN – MENTORSKAP

Tid: 2.11 kl. 13:00– 15:00

Plats: Folkhälsanhuset Wasa

Hur kan vi bli bättre på att stöda och hjälpa kvinnor som vill fungera som ledare inom tredje sektorn? Hur startar och bygger man upp ett framgångsrikt mentorskapsprogram? Hur kommer man igång, hittar adepter och mentorer, matchar dem och ser till att deras relation blir givande? Maktsalongen (Sverige) driver ett nätverk och ett mentorskapsprogram för kvinnor på ledande positioner i det unga civilsamhället.

MAKTSALONGEN – STRESS OCH MOTSTÅNDSKRAFT

Tid: 2.11. kl. 15:30– 17:30

Plats: Folkhälsanhuset Wasa

Stress är ett stort problem i det unga civilsamhället. Den ideella organisationen Maktsalongen (Sverige) har lyft frågan och genom att samla experter inom området. Resultatet blev en bok och en föreläsning. Föreläsningen innehåller konkreta lösningar på hur både organisationer och individer kan arbeta för att minska stress och förebygga utbrändhet.

INFLYTTNINGSFEST

Tid: 24.11, öppet hus mellan kl. 14– 18

Plats: nya SFV-kansliet, Handelsplanaden 23 B

Kom och bekanta dig med vårt nya mötesutrymme som föreningar och organisationer kan använda kostnadsfritt för möten, kurser och föreläsningar! Vi bjuder på skumpa och tillugg.

Åbo

WORD OCH EXCEL FÖR FÖRENINGAR, FORTSÄTTNINGSKURS

Tid: 20.10.2016, kl. 18– 20:30

Plats: SFV-kansliet, Tavastgatan 30 D 33-34
Föreläsare: Pasi Holmberg

Förhandskunskaper: grunderna i Word och Excel. Vi går igenom mera avancerade funktioner, bland annat bygger vi upp kommandon. Vi lär oss använda programmen parallellt för att öka effektiviteten och spara tid. Kursen riktar sig till organisationsanställda och föreningsaktiva.

SPRÅKTALKO

Tid: 18-19.11 **Plats:** SFV-kansliet

Kom med och uppdatera dina språkkunskaper i finska under en tvådagars utbildning! Mera information finns på www.sfv.fi.

Jubileum och litterartävlingar

Text SFV ~ Foto SFV/Rabbe Sandelin

SFV delade den 4 maj ut pris i sin årliga litterartävling för unga, Arvid Mörne-tävlingen. Tävligen utlystes första gången 1986, och 30-årsjubileumet syntes även under prisutdelningen i SFV-huset G18, där författaren Mårten Westö höll festtal. Westö vann första pris år 1988, då tävlingen första gången gällde dikter, liksom även i år. Den 5 september delade SFV ut pris i sin årliga litterartävling för 30 år fyllda, Solveig von Schoultz-tävlingen.

Första pris, 5000 euro, tilldelades **Adrian Perera**, Åbo, för en sensuell och samtidigt högaktuell diktsvit som med smärtsam precision och språklig finess gestaltar både det etniska och det könsmissiga utanförskapet. Den synliga och den latent rasismen, liksom offrets anpassningssvårigheter och skamkänslor, synliggörs i en helhet som utan pekpinnar eller brandtal men med osvikligt mod banar väg för mångfald framom enfold.

Andra pris, 3000 euro, gick till **Sara Ebersson**, Uppsala, Sverige, för en diktsvit som visar en kreativ kombination av exakta iakttagelser och språkets gränslösa möjligheter. Tillsammans rusar de enskilda delarna egensinnigt vidare mot ett mål som ter sig ouppnåeligt, men också oundvikligt.

Tredje pris, 2000 euro, gick till **Nina Östman**, Helsingfors, för en milt absur-

distisk uppsättning dikter som utsätter språkets konventioner för ett omfattande sabotage i takt med det unga dikttjagets envetna sökande efter en plats i världen. Dikternas helsingforsnatt tiger visserligen om svaren men det klarsynta jaget fortsätter envetet sin kamp för att få ställa frågorna.

Ett hedersnämmande gick till **Déa Solin**, Skurup, Sverige, för diktsviten "Det här är ingen kärlekshistoria" som på ett lekfullt och samtidigt medvetet sätt gör texten till ett högljutt, musikaliskt samtal. I dikterna finns en gemenskap som blöder både kärleksfullt och kärlekslöst. Det är konkret och självsäkert i sin paradoxala sårbarhet.

Ett hedersnämmande fick **Mirka Sulander**, Helsingfors, för fem konsekvent hållna dikter som präglas av oanade visioner och djärva tankehopp klädda i en verbal dräkt som komponerats enligt språkets osynliga men fasta konturer.

Övre bilden: Adrian Perera, Sara Ebersson, Nina Östman, Déa Solin, Mirka Sulander. Nedre bilden: Bodil Granö (hedersnämmande), Linda Smith (hedersnämmande), Malin Slotte (II pris) och Rickard Eklund (I pris). Tredjepristagaren Camilla Thelestam kunde inte närvara vid prisutdelningen.

SOLVEIG VON SCHOULTZ-TÄVLINGEN
Första pris, 5000 euro, fick **Rickard Eklund**, Vörå, för en diktsvit som enligt juryn ristat in tiden i både minnen och pulpetlock. Gestaltningen är personlig och politisk med både en mörk och ljus humoristisk stämning. Det gäller att hålla sig innanför ramarna och ändå kan man aldrig vara lättmjölksrätt.

Andra pris, 3 000 euro, gick till **Malin Slotte**, Helsingfors, för en prosalyrisk diktsvit som väver samman konkreta vardagsbilder och existentiellt djup i en stilla harmoni som ekar mellan raderna. Små, välbekanta platser blir då stadiga fästen för tankens ohejdbara rörlighet.

Tredje pris, 2000 euro, gick till **Camilla Thelestam**, Helsingfors, för dikter som närgånget utgår från den lilla detaljen - maskrosfröet, kronbladet, skiljetecknen - och där den stilistiska stramheten utmynnar i en sällsam lätthet.

Hedersnämmande fick **Bodil Granö**, Esbo, för dikter som omspanner en räckta känslolokast från hetta till ljumhet, från virvlande till solkighet, allt framfört med utsökt temperament.

Hedersnämmande fick **Linda Smith**, Åland, för dikter som uppvisar en exakt språkbehandling och känsla för livets detaljer. Den på ytan stramt hållna helheten öppnar sig mot sammanhang

som är lika hemlighetsfulla som universella.

I juryn för både Arvid Mörne- och Solveig von Schoultz-tävlingen satt författaren **Mia Franck** (ordförande), författaren **Peter Sandström** samt litteraturvetaren **Maria Österlund**.

Böckerna med vinnarbidragen kan beställas så långt lagret räcker på redaktion@sfv.fi, tfn 0400-453 953.

KLASSLÄRARUTBILDNING

i anrik miljö

Text *Pamela Friström*

*Den första veckan i september inledde 38 nya klasslärostuderande i Helsingfors sina studier.
- Det känns jättebra att vi har kommit så här långt, nästan lite överkligt.
En ny svenskspråkig universitetsutbildning är en stor sak, säger Gunilla Holm,
professor i pedagogik vid Helsingfors universitet.*

På Brobergscampus i Kronohagen i Helsingfors har den nya klasslärarutbildningen fått sitt hem.

Tillsammans med den svenskspråkiga barnträdgårdslärarutbildningen, vuxenpedagogiken och allmänpedagogiken har ett starkt svenskt rum vuxit fram.

– Att de svenskspråkiga utbildningarna i pedagogik är samlade på samma ställe är dels väldigt trevligt, och dels hoppas vi att det skapar synergier både bland studerande och personal, säger **Gunilla Holm**.

Arbetet med att utveckla en fullskalig klasslärarutbildning i Helsingfors inleds för drygt tre år sedan. Målsättningen var att råda bot på bristen på klasslärare i södra Finland och samtidigt skapa en utbildning som stöder svenskan i en skola med ökande mångfald.

– Det har varit många svängar under resans gång men det vi vill är att erbjuda en hållbar lösning på ett problem som pågått länge, säger Holm.

För de nya klasslärarstuderandena är introduktionsveckan precis avklarad och höstens första föreläsningar har inletts.

– Det tar lite tid men vi börjar alla så småningom komma in i rutinerna, säger Holm.

UTBILDNING I FORSKNINGSBASERAD MILJÖ

Klasslärarutbildningen vid Helsingfors universitet är profilerad med betoning på flerspråkighet, mångfald och social rättvisa i den finlandssvenska skolan.

– När min kollega **Fritjof Sahlström** (från och med i höst professor i tillämpad pedagogik vid Åbo akademi i Vasa) och jag började planera den här utbildningen visste vi från första början att det här var frågor vi ville satsa på. Det

är också frågor som vi under flera år forskat kring inom ramen för det nordiska excellenscentret Justice through Education, berättar Holm.

Holm säger att många av tankarna och idéerna gällande den nya utbildningen stöds direkt av forskningen.

– Det är väldigt viktigt att lärarutbildningen sker i en forskningsbaserad miljö och vi ser stora utvecklingsmöjligheter i mötet mellan vår forskning och den nya klasslärarutbildningen, säger hon.

” *Våra finlandssvenska elever måste också få färdigheter att leva i ett mångkulturellt samhälle, både i fråga om språk och i fråga om andra aspekter av mångfald.*

FÄRDIGHETER FÖR ETT MÅNGKULTURELLT SAMHÄLLE

Visionen bakom satsningen på flerspråkighet, mångfald och social rättvisa är att de blivande lärarna ska ha färdigheter att undervisa elever och bemöta föräldrar med varierande kulturell bakgrund.

– När det gäller den första punkten, flerspråkighet, har vi velat skapa en utbildning där studerandena utvecklar verktyg för hur man kan stärka svenskan i ett flerspråkigt samhälle, förklarar Gunilla Holm.

Holm berättar att situationen i de finlandssvenska skolorna i Helsingforsregionen just nu ser ut så att 61 procent av eleverna kommer från tvåspråkiga hem, där det talas finska och svenska. Tre procent av eleverna kommer från helt finskspråkiga hem och sju procent har ett annat hemspråk än svenska eller finska.

– Vi har faktiskt en språklig mångfald i den finlandssvenska skolan, och här behöver vi språkmedvetna lärare och en språkmedveten pedagogik.

När det gäller mångfald förklarar Holm att mångfald för många är lika med etnicitet, men att det är en väldigt snäv tolkning. Mångfald inkluderar också genus, social klass, religion, språk, förmågor och mycket mer.

– Forskning visar att det bästa inte är att fokusera enbart på en aspekt av mångfald, utan att det i stället är inter-

sektionerna mellan olika typer av mångfald som är viktiga. Ta skolprestationer till exempel. I bakgrunden finns aspekter som social klass, genus, kulturell bakgrund och så vidare. Allt det här påverkar skolprestationerna, och vill man få svar på frågor kring skolprestationer gäller det att studera hur de här olika aspekterna interagerar, säger Holm.

Holm framhåller samtidigt att det gäller att inte bara skåda inåt mot sig själv. Det finns en risk att vi i den finlandssvenska skolan lever lite isolerat, säger hon.

– Våra finlandssvenska elever måste också få färdigheter att leva i ett mångkulturellt samhälle, både i fråga om språk och i fråga om andra aspekter av mångfald.

När det gäller den tredje och sista punkten, social rättvisa, menar Gunilla Holm att lärarna har en oerhört vik-

FOTO: TERJE HEESTAD

Frågan om klasslärarutbildningen är en fråga om rättvisa, menar Gunilla Holm som är professor i pedagogik vid Helsingfors universitet.

tig uppgift att se till att skolan har lika höga förväntningar på alla elever och att alla elever behandlas rättvist oberoende av hemspråk eller kulturell- och socioekonomisk bakgrund.

– Rättvist betyder inte nödvändigtvis på samma sätt. Olika elever har olika behov och för att alla ska ha lika möjligheter måste man hjälpa elever på olika sätt.

DONATIONER MÖJLIGGÖR UTBILDNINGEN

På tredje våningen i lärocentret Minerva på Brobergsterrassen 5 är den svensk-språkiga personalen vid beteendevetenskapliga institutionen inhyst. Det

kommande året blir det aktuellt att rekrytera två nya professorer och flera lektorer till den svenskspråkiga klasslärarutbildningen.

– Här nyanställer vi. Det är ganska unikt med tanke på att universiteten hela tiden skär ner, säger Holm.

Klasslärarutbildningen har fått över 7,5 miljoner euro i privata fond- och stiftelsedonationer. Svenska folkskolans vänner bidrar med 900 000 euro. Därtill kommer den statliga motfinansieringen som är beroende av den privata donationssumman.

– Utan donationer skulle vi inte ha en utbildning. Så enkelt är det, säger Holm.

De fem första åren bidrar Undervisningsministeriet årligen också med 210 000 euro, vilket gör det möjligt för utbildningen att investera så mycket som möjligt av donationerna. I längden är det meningen att klasslärarutbildningen ska fungera huvudsakligen med avkastningen från investeringarna.

– Alla donationer går till klasslärarutbildningen, och tack vare donationerna kan vi göra långsiktiga planer, framhåller Holm.

” *Här nyanställer vi. Det är ganska unikt med tanke på att universiteten hela tiden skär ner.*

NATURLIGT ATT SÖKA TILL HELSINGFORS

Nere på första våningen i Minerva sitter **Sara Krogius** och **Victoria Lundberg**. Framför dem, utanför lärocentrets tjocka glasväggar, sträcker Kajsaniemi-viken ut sig som ett brett, blått band.

– Här är otroligt fina utrymmen, säger Lundberg.

Krogius och Lundberg är två av de 38 klasslärarstuderande som nu inlett sina studier. De har precis haft sina första föreläsningar.

– Vi har haft introduktion till pedagogiken, modersmålets didaktik och en föreläsning i social rättvisa, räknar Lundberg upp.

FOTO: NINA FINELL

Som klasslärare har man ett stort ansvar, men det är också det ansvaret som lockar med klassläraryrket, säger Sara Krogius (t. v.) och Victoria Lundberg (t.h.).

” Jag ser väldigt mycket fram emot arbetslivet och jag hoppas att jag kan bli en lärare som får mina elever att tänka ”Jee, jag har skola i dag!

– Det har varit roligt och spännande och emellanåt så mycket ny information att det svämmar över i huvudet, skrattar Krogius.

Lundberg ler och nickar.

– Det är fortfarande väldigt mycket att ta in men det har definitivt varit intressant, säger hon.

Både Krogius och Lundberg är hemma från Esbo och därför kändes det naturligtast för dem att söka sig till klasslärarutbildningen i Helsingfors.

– Jag har vetat att jag vill bli klasslärare ända sedan jag var 15. Först förberedde jag mig på att flytta till Vasa men när jag hörde att en utbildning i Helsingfors planerades bestämde jag mig för att det var hit jag skulle – förutsatt att jag blev antagen, säger Lundberg.

– Jag har alltid varit intresserad av pedagogik. När jag hörde att den här utbildningen blir av tänkte jag att klasslärare skulle passa bra, berättar Krogius.

Båda har höga förväntningar på studierna.

– Jag tycker om utbildningens profil med mångfald och social rättvisa.

Det är saker jag personligen tycker är intressanta, hur man kan skapa ett så inkluderande samhälle som möjligt, säger Krogius.

– Det här med flerspråkighet, det tycker jag är jätteviktigt, skjuter Lundberg in. Att man vet hur man ska undervisa en klass där det finns elever med andra modersmål.

Klassläraren är en viktigt språklig förebild, säger hon. Därför är det viktigt att klassläraren har ett gott språk och kan inspirera eleverna till att läsa och använda svenska. Dessutom har klasslärarna en viktig roll när det gäller att upprätthålla den finlandssvenska traditionen och kulturen.

Som klasslärare har man ett stort ansvar, men det är också det ansvaret och den rollen som lockar med klassläraryrket, menar Krogius och Lundberg.

– Att man en klass i gången har möjlighet att hjälpa och påverka individers situation på olika sätt. Det är nog huvudorsaken till att jag vill bli klasslärare. Fast det är ett stort ansvar är det också ett ansvar jag ser fram emot, säger Sara Krogius.

STEGVIS BÄTTRE

Om fem år kommer förhoppningsvis 38 nya klasslärare från Helsingfors universitet ut i arbetslivet. Förhoppningen är att de kommer att söka jobb i regionen.

– I och med att vi har partnerskolor i regionen där eleverna gör sin praktik hoppas vi att de redan under studietiden skapar goda kontakter till skolan och arbetslivet, och förhoppningsvis söker arbete här, säger Gunilla Holm.

Enligt Holm kan man ändå inte förvänta sig någon drastisk förändring i bristen på klasslärare i södra Finland.

– Om det om fem år kommer 38 nya kompetenta lärare hjälper det alltid. Jag tror att vi kommer att se en stegvis förbättring, säger hon.

För de nya klasslärarstuderandena känns arbetslivet fortfarande avlägset. Sara Krogius och Victoria Lundberg säger att det ändå är tanken på arbetslivet som gör studierna intressanta.

– Jag ser väldigt mycket fram emot arbetslivet och jag hoppas att jag kan bli en lärare som får mina elever att tänka ”Jee, jag har skola i dag!”. Det är mitt mål, säger Lundberg.

Mörne i högsta grad levande

” Hur många läser Mörne i dag och hur relevant är han?”, frågade sig Tom Sandlund i en ledarkommentar i Nya Argus för tio år sedan (1/2006). Frågan gällde den finlandssvenska litteraturens identitetsskapande roll – eller snarare brist på en sådan, eftersom det enligt Sandlund egentligen inte finns några författare som lever upp till rollen. Mörne hade eventuellt varit en sådan – men ingen läser ju honom längre.

Jag var redan då övertygad om att Sandlund hade fel, och är det fortfarande. Ett bevis för det var Mörne-symposiet i Kyrkslätt i slutet av augusti, med Porokala Ungdomsförening som arrangör, med anledning av att det gått 140 år sedan Arvid Mörne föddes och 70 år sedan han dog. Symposiet var välbesökt, anförandena utmärkta och diskussionen livlig.

Mitt eget intresse för Mörne väcktes under 1970- och 80-talet, då jag inspirerades av den s.k. hurrarrörelsen, och dess radikala nytolkning av den finlandssvenska ideologin. Mörne var ju det perfekta svaret på de motsatser och konflikter som karaktäriserar Svenskfinland: land och stad, enspråkiga och tvåspråkiga, bygdesvenskar och kultursvenskar, österbottningar och nylänningar etc. Han förnade allting i en begriplig helhet, på ett vackert språk dessutom.

För många i min generation, uppvuxna i Helsingforsregionen på 50- och 60-talet, var radikalismen ett naturligt sätt att kanalisera samhällsintresset. Men eftersom svenskheten per definition kändes borgerlig blev faderssupproret dubbelt: man blev radikal, på finska. Jag kom undan den blindheten genom att studera i Åbo, där jag kom i kontakt med en helt annan och svenskspråkig radikalism, med rötter både inom arbetarrörelsen och på landsbygden. ”Modersmålet är det enda språk som alla talar”, en genial sentens skapad av Gösta Ågren (här fritt återgiven) – men den kunde likaväl ha formulerats av Mörne.

Dessvärre har den politiske radikalen Mörne länge legat i skuggan av martalls-poeten Mörne. Något Mörne själv i hög grad har bidragit till. All den råhet och brutalitet som kom i dagen i samband med inbördeskriget, och senare fascismen på 30-talet, var för Mörne djupt traumatisk, och han ville helt tydligt aktivt tränga undan mycket av det han tidigare så emfatiskt hade kämpat för. Han hade ju trots allt i sin ungdom, under ofärdsårerna, aktivt solidariserat sig inte bara med aktivisterna mot den ryska regimen utan också med arbetarrörelsen och deras sak.

Om mycket av detta kan man läsa i Hans Ruins utomordentliga biografi från 1946, till Mörnes 70-årsdag. Utmärkt är också P.O. Barcks doktorsavhandling ”Arvid Mörne och sekelskiftets Finland”, från 1953. Men i övrigt har det mest handlat om poeten Mörne, och åtminstone för mig har mycket av Mörnes lyrik nog inte klarat tidens tand.

Helt annorlunda förhåller det sig med hans prosa, och framför allt hans samhälls- och språkpolitiska texter från sekelskiftet och tidigt 1900-tal. De flesta av de kortare artiklarna och inläggen har utkommit bara en gång, och är i dag svåra att finna. En samlad utgåva, med kommentarer, vore därför en viktig gärning. Att Johan Wrede, vår kanske främsta Mörne-kännare, är i färd med att sammanställa en ny biografi över Mörne är välkommet. En bok som lämpligen kunde kompletteras med en nyttig utgåva av hans mindre skrifter.

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST, MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDSSVENSKHET OCH KULTUR SOM SPECIALITET.

”

Mörne var ju det perfekta svaret på de motsatser och konflikter som karaktäriserar Svenskfinland.

Alla åtta elever samlades kring det svarta pianot, och vi sjöng alltid samma sång, *O Tannenbaum.* ”

Text & Foto Benita Ahlnäs

Från liljekonvaljer och potatis till

ANTIKVITETER

Han sålde liljekonvaljer och potatis på Borgå torg eftersom familjen hade ett sommarställe i närheten av Veckjärvi i Borgå. Hans hobby var att samla tändsticksetiketter. De var lätta att komma över eftersom det röktes mycket. Liljekonvaljerna, potatisen och tändsticksetiketter var fröna till det som senare skulle bli ett intresse för antikviteter och grundandet av Galleri Hagelstam och Hagelstams Auktioner, med Wenzel Hagelstam som långvarig verkställande direktör.

Om man vill träffa **Wenzel Hagelstam** så är Ekbergs café vid Bulevarden 9 den självskrivna mötesplatsen.

Vid ett av de eftertraktade fönsterborden berättar Wenzel om sitt liv som började för 75 år sedan i fastigheten som nyligen firat 100-års jubileum med att ge ut en välmatad och rikt illustrerad bok *Bulevardi 9 Bulevarden 9*, med parallelltexter på svenska och finska.

Wenzel inleder med att berätta om sin barndom, och säger att de första åren i livet är av avgörande betydelse. Han var nästäldst i en syskonskara på fem. Föräldrarna var **Cecilia** och **Walter Hagelstam**. Wenzels far var företagare med en verkstad vid Sjötullsgatan. Morföräldrarna var **Elsa Armfelt** och **Ernst Wrede**. Wenzels föräldrar bodde i tredje våningen och morföräldrarna i femte våningen vid Bulevarden 9.

När den förstfödda, **Kristina**, såg världens ljus 1938 var det ännu fred i landet. En skugga kastades över familjelyckan då mor Cecilia drabbades av polio kort efter förlossningen, vilket resulterade i att hennes ena arm blev obrukbar. Det betydde att hon inte kunde sköta sina barn, och en barnsköterska anställdes. Det blev **Karin Wilander** från Malax i Österbotten, som kom att stå Wenzel mycket nära.

– Hon blev min skyddsängel och en av de viktigaste personerna i mitt liv, minns Wenzel.

Karin Wilander var civilsoldat i Frälsningsarmén och det hände ofta att hon

tog med Wenzel till söndagsskolan. Det var också barnsköterskan som promenerade med sin skyddsling till fröken Åbergs privata förberedande skola vid Fabriksgatan.

– Där slösade man inte bort tiden på konst och praktiska färdigheter utan kunskapen skulle nötas in. Sjöng gjorde vi ändå en gång i veckan. Alla åtta elever samlades kring det svarta pianot, och vi sjöng alltid samma sång, *O Tannenbaum*. Skolgången fortsatte i Brobergsska samskolan ”Broban” och Andra svenska lyceum. Det var knappt om barn vid Bulevarden 9. Wenzel fick sysselsätta sig själv efter bästa förmåga.

– Det var efterkrigstid med brist på det mesta. Jag minns inte att jag skulle ha haft några leksaker.

År 1943 insjuknade Wenzel i tuberkulos då han som krigsbarn var på väg till Sverige. Han hamnade på ett barnhem för tuberkulossmittade i Balingsta i närheten av Stockholm.

EN VANLIG UPPVÄXT

Livet fortsatte i efterkrigstidens Finland. Med tiden utökades syskonskaran med tre yngre bröder av vilka den näst yngsta, **Cecil**, senare kom att samarbeta med Wenzel.

Mor Cecilia var hemmafru med allt vad det innebar inte minst då det gällde att få hushållskassan att räcka till för barnens skolgång och andra utgifter. Wenzel minns att det mesta av kolonialvarorna var på kort enligt folkförsörjningsmyndigheternas direktiv, och att ransonerna var små.

– Det som gällde var vanlig husmanskost. Det fanns inget kylskåp i lägenheten vilket ibland ställde till med olägenheter. Det var vedeldning och vedspis i köket. Veden skulle bäras upp från källaren där också bykstugan fanns.

Wenzel minns att en hemsömmerska sydde familjens kläder och att de yngre syskonen fick arva av de äldre. Med facit på handen säger Wenzel att han aldrig hade en känsla av att leka i en speciell sandlåda trots att hans mor hörde till släkten **Wrede af Elimä**, utan att han uppfostrades till att alla människor är lika värda. Denna förmåga att umgås med alla har Wenzel haft nytta av hela livet.

Av morföräldrarna som bodde i samma hus lärde sig Wenzel mycket.

– Morfar hade varit diplomat i stora världen och hade nära kontakter till presidentparet **Paasikivi** och fältmarskalk **Carl Gustaf Mannerheim**, minns Wenzel.

– Av morfar lärde man sig hur man skulle bete sig när man mötte en likbil. Man skulle ta av sig huvudbonaden och buga sig för att hedra den avlidna.

FINSKAN VIA GÅRDSARBETE

På sommarstället i Veckjärvi hade familjen en köksträdgård. Man höll sig med kaniner, hönor, får och en gris. Mindre trevligt var när grisen slaktades för att bli julskinka.

Efter Veckjärvi tillbringades somrarna i Nastola nära Kouvola på en gård som Wenzels mor hade ärvt. Karaktärs- huset, Arajoki gård, brann år 1944. Men ägorna med alla göromål fanns kvar vil-

ket innebar mycket arbete för familjen. Wenzel minns att han dagarna i ända rensade sockerbeter. Men det var också då han lärde sig finska som sommarhjälp åt en trädgårdsmästare. Arbetet innebar också att sköta gravgården med tillhörande hjältegravar i Nastola.

Wenzels far var principfast, med stränga krav på ordning och reda.

– Det var ett borgerligt familjeliv med allt vad det innebar. Men så hände det sig att jag blev adopterad av min morfars bror **Goddert Wrede** och hans amerikanska hustru som var barnlösa – med förbehållet av jag fortsättningsvis skulle heta Hagelstam och inte Wrede och att jag fortsättningsvis skulle bo hos min familj vid Bulevarden. Tack vare adoptionen kom jag in i en familj som förde ett bohemiskt liv med långa vistelser i Paris.

Efter skolgången ville Wenzel inte ha ett ”kravattjobb”. Han flyttade till Södertälje där han arbetade på Scania Vabis med att renovera dieselmotorer. Där kom han i nära kontakt med arbetare från olika länder, bland annat från Ungern. Tidvis arbetade Wenzel också i Göteborg, en stad som han senare ofta har haft anledning att återvända till.

LOPPMARKNADER LEDDE TILL ANTIKVITER

I något skede, minns Wenzel, att han och hans åtta år yngre bror, Cecil, började gå på loppmarknader för att köpa saker som de sålde vidare. Det var början till det som blev ett livslångt intresse och levebröd för bägge bröderna.

En person som kom att få en avgörande betydelse för Wenzel var konsthandlaren **Ingjald Bäcksbacka** som hade övertagit Konstsalongen vid Bulevarden av sin far **Leonard Bäcksbacka**. Ingjald Bäcksbacka blev en mentor för Wenzel Hagelstam och tack vare honom kunde han öppna ett eget företag vid Petersgatan år 1973. Galleri Hagelstam grundades år 1976 vid Bulevarden 9 i den lägenhet där Wenzel Hagelstams mormor hade bott. Galleriet ord-

nade årligen två auktioner som samlade mycket publik. Wenzel tog hand om antikviteterna och Cecil om böckerna när bröderna besökte sterbhus. De brukade färdas omkring i en grön klembuss. Wenzel blev antikvitetshandlare och Cecil bokhandlare med C. Hagelstams antikvariat vid Fredriksgatan, som alltjämt återfinns på samma adress.

År 1979 grundades Hagelstams Auktionskammare som motvikt till Bukowskis Auktionskammare från Sverige. Kampen om marknadsandelarna i Finland började.

– Sund konkurrens och parallell verksamhet är bra, konstaterar Wenzel Hagelstam. Fast jag fann snart att jag arbetade nästan dygnet runt.

– Det var nästan så att jag arbetade ihjäl mig som verkställande direktör för företaget fram till år 1997. År 2003 upphörde galleriet. Tio år senare fusionerades Hagelstams Auktioner och Apollo Auctions till Hagelstam & Co med **Mikael Schmidt** och **Mats Wolontis** i ledningen. Hagelstams Auktioner finns fortfarande vid Bulevarden 9.

LUGNARE TAKT

Med åren har Wenzel Hagelstam trappat ned på arbetet men han är fortfa-

rande med i svängarna. Många minns honom från de uppskattade tv-programmen *Antiikkia*, *antiikkia* som blev en långkörare. Han syns ofta på auktioner och ute i bygderna som värderare av antikviteter. Numera är han sommarbosatt på Sarfsalö på en holme som han köpte år 1968.

Wenzel berättar gärna anekdoter som den när han besökte ett sterbhus efter en som alla trodde blottställd man. Han fäste sig vid en trasig tallrik och en rostig gaffel i den tomma lägenheten. Var detta allt, tänkte Wenzel, ända tills han upptäckte silvret i en garderob värt över en miljon euro.

Någonstans mitt i livet ingick Wenzel Hagelstam äktenskap med **Katy Hertell** som resulterade i tre barn bland dem dottern **Katja Hagelstam-Tanttu** som har svarat för illustrationerna i sin fars böcker *Suuri antiikkikirja* från år 1991 och *Uusi antiikkikirja 1900-1980* utgiven år 2003.

Senare inledde han ett nytt förhållande med sin ungdomsförälskelse **Lena**. Wenzel gläder sig över sin storfamilj med det tionde barnbarnet på kommande. Katja har gått i sin fars fotspår och öppnat ett galleri vid Annegatan medan sonen **Kasper Hagelstam** är ansvarig för Hagelstams Auktioner vid Fabriksgatan.

Vad är inne just nu gällande antikviteter?

– Begärligt är design från 1950- och 1960-talen, blir svaret. 1800-tals möbler intresserar däremot inte, eftersom att de är för skrymmande i moderna lägenheter. Impressionistisk och expressionistisk konst och modern konst säljer bra.

Wenzel Hagelstam gör gärna hembesök på begäran. Han berättar om auktionerna som görs varje månad där man kan delta antingen ”live” eller på nätet.

Kaffet är druckat och croissanter äten. Dags att lämna Wenzel Hagelstam, som styrkt av kaffet och croissanter på sin agenda har sju besök på olika gallerier.

John Nurminens Stiftelses VD Annamari Arrakoski-Engardt

 Med hjälp av Vännerna

Svenskan viktig för sjöfartskulturen

Text Lars Sjöblom ~ Foto John Nurminens Stiftelse

Med hjälp av SFV kunde John Nurminens stiftelse publicera Raoul Johnsons bok om det åländska kriget på svenska. Något som var självklart för att främja sjöfartskulturen.

John Nurminens stiftelse arbetar för att främja sjöfartskulturen och dess arv samt att skydda havsmiljön kring Östersjön. Förlagsverksamhet är en av stiftelsens viktigaste uppgifter.

År 2013 publicerade stiftelsen **Raoul Johnsons** bok om det åländska kriget, alltså Krimkriget 1854-1855. Men det saknades en svenskspråkig version av boken.

– För oss var det en självklarhet att publicera den även på svenska. Ett sådant tema kan inte bara finnas på ett språk, säger stiftelsens VD **Annamari Arrakoski-Engardt**.

Därför beslöt man att söka finansiering för att översätta boken. Svenska folkskolans vänner var tidigare bekant för stiftelsen, och efter ansökan gav SFV en donation på 10 000 euro.

Finansieringen ledde sedan till att boken *Det förskräckliga Åländska kri-*

get: Krimkriget 1854-1855 publicerades år 2015.

Enligt Arrakoski-Engardt var donationen avgörande för att boken skulle kunna översättas och distribueras.

– Summan var tillräcklig för att vi kunde slutföra projektet. Därtill kunde vi distribuera boken till både Akademiska bokhandeln och Sverige, säger hon.

BÖCKER OM SJÖFART

Stiftelsen har i 24 års tid publicerat →

Stiftelsen utställningsutrymmen på Speditionshuset.

böcker som handlar om bland annat sjöfartskultur, Östersjöns historia och krigsföring till sjöss. Det svenska språket är viktigt för stiftelsen i det avseendet, menar Arrakoski-Engardt.

– Kustområdena kring Östersjön är på många platser bebodda av svensk-språkiga, så visst finns det en efterfrågan för sjöfartshistoria på svenska, säger hon.

Men det är inte bara för böckernas skull som svenskan behövs. Stiftelsen samarbetar med såväl stiftelser som företag i Finland och Sverige.

– Många av dem har en stark anknytning till det svenska språket. Bland andra August Ludvig Hartwalls stiftelse hör till våra sponsorer, säger Koski-Engardt.

Stiftelsen driver även museiverksamhet om sjöfartskultur. Till förfogande finns en stor samling av gamla kartor. Bland dem finns **Olaus Magnus Carta marina**, den första kartan med plats-

namn i de nordiska länderna samt olika kartor om Östersjön.

Samlingen är belägen på Speditions- huset i Helsingfors. Tillsammans med andra sjöfartsmuseer driver man Loki, en digital tjänst som är öppen för alla.

– Man hittar där information om bland annat sjöfartshistoria och utflykt-smål samt personliga berättelser. Det handlar om en portal där vi tillsammans främjar sjöfartskulturen i Finland, säger Arrakoski-Engardt.

PÅVERKA I ÖSTERSJÖN

Sedan 10 år tillbaka har John Nurminens stiftelse även arbetat för att skydda Östersjön och dess miljö.

– Vi frågade forskare ifall man kan göra något åt det, vilket man kan. Sedan har målet för vår övergödningsprojekt som förebygger eutrofiering varit att minska utsläppen av näringsämnen i havet, säger Arrakoski-Engardt.

Stiftelsen har genom privatdonationer kunnat leda och genomföra olika projekt inom området. Bland annat har man gjort olika projekt i Ryssland samt i både Baltikum och Finland.

Även om Östersjöarbetet utgör den stora uppmärksamheten kommer man ändå att utveckla förlagverksamheten, också på svenska.

– Förutom att vi satsar på Östersjön och våra digitala tjänster kommer vi att främja tvåspråkigheten, och hoppas på att hitta en partner för detta, säger hon.

John Nurminens stiftelse

- ❖ Grundad: 1992
- ❖ Personal: 12
- ❖ Budget: 1,5 - 2 miljoner euro
- ❖ Finansiärer: 90 % privatpersoner och företag, 10 % andra intressenter.

Litteraturmorgon

Långa lata sovmorgnar är ingen självklarhet under semestern. Inte för en italiensk tolvåring som i alla ämnen har läxor som skall vara utförda då undervisningen sätter igång på hösten.

Morgondimman ligger ännu tät då jag hittar Christian försjunken i arbete vid familjens matbord. Hans föräldrar har farit till Ekenäs torg. Vad håller du på med, undrar jag. Jag jobbar med Goldoni. Det är litteratur, förklarar han. Un teatro nuovo per una societa nuova, heter kapitlet. Han berättar att Goldoni var en författare som skrev många skådespel och en av uppgifterna är att på basen av några scener ur komedin *Mirandolina* karakterisera de olika gestalterna och fundera ut på vilka sätt förhållandet mellan kvinnor och män är annorlunda i dag än på Goldonis tid.

Christian informerar mig om att språket förändras under tidernas lopp. Han bläddrar fram Fransiscus av Assisis och läser som exempel *Cantico delle creature* på gammal italienska och i modern tappning.

Han berättar om hur Petrarca skrev sonetter till ”en Laura som han tyckte om” och om Dante Alighieris *Divina Commedia* som upptar många sidor i hans litteraturbok. I skildringen av *Inferno* framgår detaljerat hur missdådare av olika kaliber lider helvetiska kval. På min fråga om han tycker straffen är lämpliga för de brott de utdömts för, svarar Christian tveksamt att han nog tror att det är litet för strängt.

Diskussionen blir både intressant och aktuell när vi stöter på Machiavellis *Il Principe*. Vi konstaterar att de som styr i olika länder nuförtiden i allmänhet inte kallas furstar, de är oftare till exempel premiärministrar. Christian är inte helt nöjd med Italiens Matteo Renzi, men kan inte riktigt säga varför. ”Han är inte så bra, kanske han har gått i en dålig skola”, föreslår den unge skoleleven.

I en av uppgifterna gällande Machiavelli finns ett stort antal egenskaper uppräknade och eleven uppmanas strecka under vilka av dem som en härskare enligt författaren måste tillägna sig. Christian har klart för sig att statsmän måste vara på ett visst sätt eftersom ”det är viktigt att människor lyder dem”. Efter en stunds intensivt funderande kommer han till att ”de får nog vara som Machiavelli tänkte, men de måste tycka rätt”. Och han anser att generositet är en egenskap som dagens statsmän nog kunde få ha ”fast Machiavelli inte tyckte det”.

Motvilligt avslutar jag vårt samtal, gossen måste också hinna med sina matematikuppgifter så att resten av dagen kan ägnas åt vattensporter. Men jag sörjer över att humaniora alltmer sätts på undantag i vårt eget land. Ett motsvarande tankeutbyte skulle ha varit svårt att föra med en tolvårig finländsk lågstadielev som inte i skolan förunnats den bakgrund de italienska barnen får.

Dimman lättar, solen bryter fram och inspirerad av morgonens vittra diskussion dyker plötsligt min modersmåslärares, Karin Allardt Ekelunds röst fram ur mitt minne från sekler tillbaka då jag själv var tolv år, och hörde henne läsa Farao Echnatons solsång: Hell dig sol i gyllne strålar, levande gud alltings begynnelse...

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

”

Jag jobbar med Goldoni. Det är litteratur, förklarar han.

Ordna er föreningsträff i SFV:s nya mötesutrymmen!
Lokalerna står till kostnadsfritt förfogande för
organisationer och föreningar.

Hos Vännerna

Text Christine Skogman ~ Foto Beatrice Östman och Kenneth Sundman.

SFV:s flytt till nya lokaler i Åbo och Vasa blev klar i början av hösten. Förutom nya, fräscha kansliutrymmen vill SFV erbjuda fungerande mötesrum till organisationer och föreningar som stöd i deras verksamhet. Förhoppningen är att satsningen resulterar i aktiv verksamhet och flitig användning!

Till förfogande står alltså ett mötesutrymme på Handelsplanaden 23 B i Vasa och ett mötesutrymme på Tavastgatan 30 D 33-34 i Åbo. I Helsingfors finns

Evy Björkman-rummet i SFV-huset G18, Georgsgatan 18 i Helsingfors till förfogande. Festsalen i SFV-huset G18 erbjuds fortsättningsvis gratis måndag-onsdag dagtid endast till Svenska studieförbundets medlemmar.

Mötesutrymmena bokas via SFV:s webbplats www.sfv.fi, där det även finns närmare anvisningar om bokningsförfarandet och användningen.

SFV:s mötesrum i Åbo

SFV:s mötesrum i Vasa

SFV VASA

I de nya lokalerna på Handelsplanaden 23 B, gatunivå, finns ett mötesutrymme som rymmer 18 personer. Utrymmet kan möbleras som ett avlångt bord, klassrum eller mindre cafébord. Ytterligare finns 10 extra stolar (utan bord) och en bänk längs fönstret som rymmer cirka 10 personer. I lokalen ryms totalt cirka 30 personer. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nätuppkoppling och skrivtavla i samma skärm. I köket intill finns det möjlighet att koka kaffe och te. Förutom mötesutrymmet finns

dessutom tre drop-in arbetspunkter för dig som behöver en tillfällig arbetsplats.

SFV ÅBO

På Tavastgatan 30 D 33-34 finns ett mötesutrymme med ett stort mötesbord för max 12 personer. Som klassrumsmöblering ryms cirka 20 personer, och totalt 24 med enbart stolar. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nätuppkoppling och skrivtavla i samma skärm. Intill mötesrummet finns ett kök med möjlighet att koka kaffe och te samt kyl-

skåp som får användas fritt i samband med möten och föreläsningar.

SFV-HUSET G18 I HELSINGFORS

Evy Björkman-rummet i 3:e våningen i SFV-huset G18 är ett mötesrum för 20 personer. Utrymmet kan möbleras som ett avlångt bord, klassrum eller mindre cafébord. Som klassmöblering rymmer lokalen cirka 35 personer. I mötesrummet finns en storskärm, Clevertouch, med nätuppkoppling och skrivtavla i samma skärm. I köket intill finns det möjlighet att koka kaffe och te.

Att fånga engagemang kräver nya metoder

Text & Foto Karin Dahlström

Rörligheten bland medlemmarna i föreningar skapar nya utmaningar. Det gäller inte bara att locka till sig frivilliga, utan också att kunna behålla dem man har.

Föreläsningssalen i Folkhälsans hus i Vasa fylldes den 18 maj med representanter för lokala och regionala föreningar och förbund för att låta sig inspireras av Johan Dahlén från Volontärbyrån i Uppsala. Dahlén hade kommit till Vasa för att föreläsa dels om medlemsvärningens utmaningar och dels om hur föreningsverksamheten kan organiseras på bästa sätt för att skapa trivsel och engagemang för föreningens verksamhet.

Volontärbyrån är egentligen två saker, berättar Dahlén. Dels är vi en volontärförmedling på Internet där föreningar kan gå in och lägga in ideella uppdrag och dels jobbar vi med kunskaps- och kompetensutveckling.

Vem som helst kan gå in på Volontärbyråns portal och göra en intresseanmälan till den förening som har publicerat det uppdrag man är intresserad av. Alla ideella föreningar i Sverige har tillgång till Volontärbyrån, som har sitt huvudkontor i Stockholm.

Den andra delen av Volontärbyråns uppgift är den som Dahlén själv sysslar med, att hålla kortare seminarier och även utbildningar inom ideellt engagemang. Det handlar om hur man kan jobba för att rekrytera fler frivilliga och att få dem att stanna kvar och trivas i föreningen.

– Mina uppgifter är lite olika, säger han. Förutom att ansvara för vår utbildningsverksamhet så jobbar jag bland annat direkt med det lokala föreningslivet i Uppsala och är ett stöd för dem, säger han.

När Volontärbyrån grundades för 14 år sedan så fanns det ett behov av att lyfta fram de mindre föreningarna. I Stockholm var det många som ville engagera sig, men de enda föreningar man kände till var ofta de stora föreningarna, så som Röda korset och Stockholms stadsmission.

– Så pass många sökte sig till dem att de ofta var tvungna att säga nej till folk, eftersom de fick för många intresseanmälningar och kunde inte ta emot alla, säger Dahlén. Sedan fanns det flera andra föreningar som hade liknande verksamhet, men som hade svårt att synas och höras. Volontärbyrån startade för att lyfta fram de mindre föreningarna också. De som vill engagera sig kunde då söka sig till de mera okända föreningarna.

Volontärbyrån är mera aktiv på de större orterna och i universitetsstäderna än på mindre orter, eftersom färre människor där känner till vilka föreningar som finns där det rör sig mycket folk.

Det finns drygt 200.000 ideella föreningar i Sverige. Forskare på Ersta Sköndal högskola har gjort en befolkningsstudie vart femte år under de senaste 25 åren, och kan konstatera att engagemanget är väldigt stabilt i Sverige. Cirka 53 procent av befolkningen engagerar sig ideellt och man lägger 14–15 timmar i månaden på ideellt arbete. Gamla föreningar som faller bort ersätts av nya.

Till skillnad mot tidigare startas det ideella stiftelser som inte är medlemsbaserade på samma sätt som föreningarna traditionellt är.

Det innebär att möjligheten för medlemmar är mindre när det gäller att

Man bör vara tydlig med vad man har för slags verksamhet och vilka slags volontärer man söker.

påverka inriktningen i och med att man inte har samma medlemsdemokrati, säger Dahlén. Men för många tror jag inte att det spelar så stor roll vilken typ av förening man är engagerad i, utan viktiga är på vilket sätt man kan bidra till samhällsutvecklingen.

Johan Dahléns bästa tips för att locka nya volontärer till en förening är att man bör vara tydlig med vad man har för slags verksamhet och vilka slags volontärer man söker. Då är det lättare för människor att avgöra om de har förutsättningar att klara av uppdraget.

– Är det speciella dagar eller tider man ska engagera sig? Behöver jag kunna något innan? Berätta vad föreningen jobbar med i stort och varför man ska bidra med sitt engagemang, säger han.

Hans tips för att behålla volontären är att stämna av och försöka se hur människor trivs i föreningen och ha en dialog med dem som är engagerade.

– I vissa organisationer som är stora kan det vara en utmaning att prata med medlemmar, men då kanske man kan jobba med enkäter eller andra undersökningar. Jag skulle säga att det är viktigt att ha en struktur för hur man tar hand om de frivilliga, säger han.

Tidigare kunde det vara så att man engagerade sig som ung och höll sig till samma förening under hela livet. Nu ser samhället annorlunda ut. Att folk idag flyttar mer är en utmaning för föreningarna, men det ger också en möjlighet att hitta fler frivilliga som kan komma in i föreningen.

– De flesta föreningar hänger ju med i tiden och anpassar sig efter hur

människor engagerar sig. Till exempel i Uppsala är många föreningar medvetna om att de finns i en studentstad och de anpassar uppdragen efter studerandenas terminer till exempel.

Johan Dahlén tror att Sverige och Finland är ganska lika när det gäller hur samhället är uppbyggt och människors engagemang.

– Jag vet att finlandssvenskar är väldigt engagerade i föreningslivet. Om jag skulle jämföra Vasa och Uppsala så skulle jag säga att medvetenheten om vilka föreningar det finns är större i Vasa, så behovet av att synas och höras är kanske inte lika stort för föreningar här, som det kan vara för föreningar i Uppsala.

Emma-Lena Lybäck som är specialsakkunnig på SOSTE Finlands social och hälsa, har kommit till föreläsningen i Vasa för att få tips om hur hon kan stöda de anställda i de olika medlemsorganisationerna.

Det är främst de som brottas med att få med frivilliga i sin verksamhet.

Hon tycker att föreläsningen har varit givande och åker hem med nya idéer som hon anser vara värt att pröva.

Anna-Karin Öhman, SFV:s verksamhetsombud i Österbotten har också fått användbara tips under dagen.

Det har varit en bra påminnelse om hur man systematiskt kan involvera frivilliga i verksamheten. Medlemskapet kommer att bero på att vem som kommer att fånga upp engagemanget. Man har inte längre den långvariga traditionen där medlemskapet är livslångt, utan det kommer att krävas nya metoder för att ta tillvara engagemanget.

Ett förbund som hör

Text Sebastian Gripenberg

Hörseln är ett grundläggande mänskligt sinne. Alla kan identifiera sig med svårigheten och frustrationen att inte höra ordentligt. Uppemot 15 procent av befolkningen uppskattas ha någon typ av hörselnedsättning. Behovet av information och stöd är stort. Svenska Hörsselförbundet arbetar för en god ljudmiljö för alla.

Hörsselförbundet grundades år 1986 på initiativ av ett antal lokala svenskspråkiga hörsselföreningar och firar alltså 30-årsjubileum detta år. Den kraftigast bidragande faktorn till förbundets tillkomst var behovet av en stark svensk samlande rörelse för personer med hörselnedsättning. I dagens läge består förbundet av nio lokala hörsselföreningar. I likhet med andra nyare förbund saknar man en skild regionalnivå inom organisationen. **SFV-magasinet** har träffat förbundets tf verksamhetsledare **Nora Strömman**.

– Förbundet arbetar med att sprida information om hörselfrågor. Vi arbetar för personer med hörselnedsättning och deras anhöriga. Vår målsättning är att främja en god ljudmiljö och tillgången till information och service på svenska, säger Strömman.

KURSER I FOKUS

Verksamheten är mångsidig och fördelas på följande sektorer: kurser och seminarier, informationsmaterial, tidningen *Vi Hörs*, intressebevakning och projektverksamhet. Kursverksamheten

är central i fråga om att stöda personer med hörselnedsättning.

– Vi ordnar ungefär fem till sex kurser per år. De riktar sig huvudsakligen till vuxna och deras anhöriga, men vi har också ungdomskurser. Vi har kurser för par där en person har en hörselnedsättning och vi ordnar kurser i avslappning och stresshantering i och med att stress ofta förvärrar symptomen, exempelvis för personer med tinnitus. Till kurserna tar vi maximalt tolv deltagare. Kurserna är viktiga för att lära sig att leva med och hantera en hörselnedsättning, säger Strömman.

Intressebevakningen har intensifierats i samarbete med SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder vars två jurister aktivt arbetar med gemensamma frågor. Tidigare i år gav förbunden tillsammans ut en handbok i påverkansarbete *Rättigheter och möjligheter*, som även finns tillgänglig på webben. För hörsselförbundet finns det vissa frågor som blivit långkörare; utan aktiva insatser sker inga förbättringar. Förbundet trycker exempelvis på flera texter av program på TV.

– Skrivtolkning är alltid aktuellt. En specifik utmaning är att hjälpa brukare

och tolkare att hitta varandra. Svensk service och svensk hörselvård är ett område där det finns väldigt stora skillnader mellan olika kommuner och sjukvårdsdistrikt. Där ser vi stora risker med den kommande vårdreformer, berättar Strömman.

Skrivtolkning innebär att en skrivtolk exempelvis vid en kurs eller ett seminarium skriver ned allt som sägs och att det projiceras på en skärm så att de som hör sämre kan följa med. Hörsselförbundet arbetar för att fler arrangerar vid större tillställningar skall anlita skrivtolk. Nora Strömman påpekar att tolkningen gynnar alla deltagare då det blir lättare att följa med. Hörsselförbundet bedömer att det i dagens läge finns för få skrivtolkar i relation till behovet.

DEN LOKALA GRUNDEN

Hörsselförbundet stöder sina medlemsföreningar i deras verksamhet. Detta sker bland annat genom att producera informationsmaterial, genom medlemstidningen *Vi Hörs*, genom regelbundna cirkulär och med Klippet var man samlar aktuella artiklar om hörselrelaterade frågor.

– Vi har just skickat iväg ungefär tio kilo material till föreningarna, säger Strömman när vi träffas.

Medlemsföreningarna i hörsselförbundet har var för sig en aktiv verksamhet som dels fokuserar på stöd och rådgivning och dels på social trivsel och nätverk. För personer med en funktionsnedsättning är stödet av personer i samma situation och av anhöriga väsentligt – det är en utgångspunkt att ingen börda skall behöva bäras ensam.

– Hörsselföreningarna ordnar kurser, föreläsningar och resor. En viktig del av verksamheten är Hörselrådgivarna som finns i varje förening. Rådgivarna är frivilliga som ger råd och stöd i hörselfrågor och exempelvis hjälper till med hörselapparater. Förut var apparaterna enklare och man kunde själv ganska långt sköta dem, men numera är det lite som med bilmotorer, att det krävs en expert för allt. Förbundet ordnar också årligen fortbildning för hörselrådgivarna, säger Strömman.

HÖRSELNEDSÄTTNING

Den vanligaste typen av hörselnedsättning är åldersbetingad.

– Människan föds med ungefär 20 000

hårceller i örat. Med tiden skadas de och hörseln försämras gradvis och det kan märkas redan hos 40-50 åringar. En växande grupp som kommer att synas i framtiden är personer som har för hög volym i sina hörlurar, säger Strömman och ger rådet att ställa in volymen hemma och inte öka på den exempelvis i en bullrig buss.

– Om man märker att man börjar höra sämre skall man besöka en läkare för att få en remiss till vidare audiologiska undersökningar.

BISTÅNDSARBETE

En ny sektor i förbundets verksamhet är internationellt biståndsarbete. Förbundet har sedan 2015, med finansiering av utrikesministeriet och i samarbete med föräldraorganisationen APANH i Bolivia, arbetat för att barn med hörselnedsättning i Cochabamba skall ha rätt att gå i skola. Trots att utbildning är en grundläggande rättighet för alla barn, diskrimineras barn med hörselnedsättning allmänt. Inom projektet utbildar man lärare i hur man arbetar med barn som har hörselnedsättning, man försöker förbättra ljudmiljön i klassrummen, man stöder för-

äldrarna med information om barnens behov och man sprider kunskap till allmänheten. Projektet sträcker sig till 2017.

FRAMTIDEN

I oktober ordnas förbundets kongress, som hålls vart tredje år. Då fastställs riktlinjer för de kommande tre årens verksamhet. Samtidigt publiceras en historik som har skrivits av Sonja Londen och jubileumsåret kulminerar med både framtidsdiskussioner och fest.

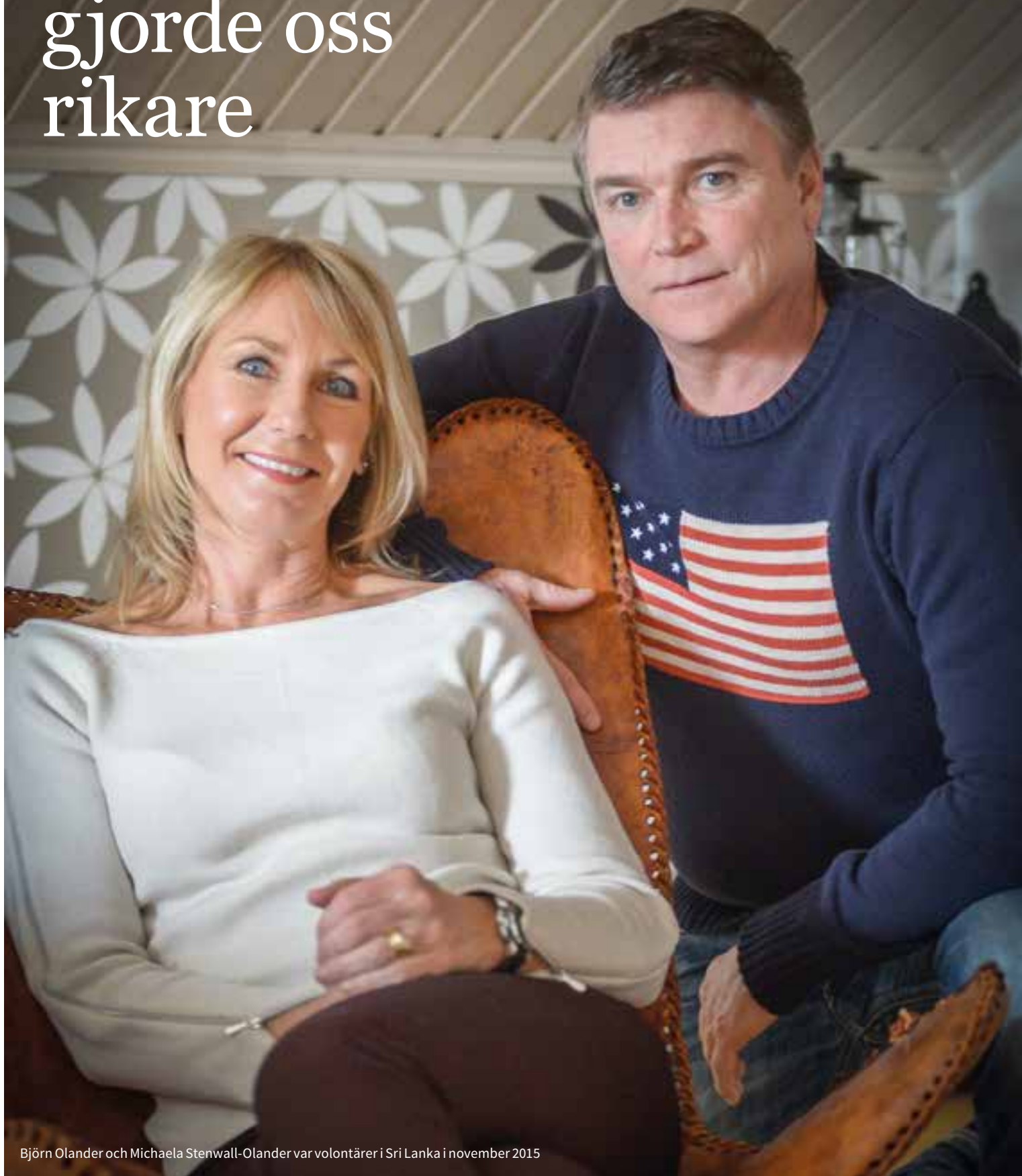
– År 2017 planerar vi en medlemsvärningskampanj inom förbundet. Vi hoppas också starta ett nytt samarbetsprojekt där vi arbetar för att kunna inkludera personer med hörselnedsättning i arbetslivet, säger Strömman.

Svenska Hörsselförbundet rf

- ❖ Grundat: 1986
- ❖ Medlemsantal: 2900
- ❖ Ordförande: Birgitta Kronberg
- ❖ Slogan: Tillsammans hör och hörs vi
- ❖ Webb: www.horsel.fi

Michaela Stenwall-Olander och Björn Olander:

Volontärlarbetet gjorde oss rikare

Björn Olander och Michaela Stenwall-Olander var volontärer i Sri Lanka i november 2015

Text Charlotta Svenskberg ~ Foto Kjell Svenskberg

I november 2015 fullföljde Michaela Stenwall-Olander och Björn Olander en dröm de länge hade haft. De åkte till Sri Lanka för en månad som volontärer i en skola för barn med specialbehov. Hon som fysioterapeut. Han som lärare. Här berättar de om sina upplevelser.

Det är februari och det har gått drygt två månader sedan de återvände till Finland och Ekenäs där de bor.

Det doftar nybryggt kaffe i hemmet.

– Efter en månad i ett utvecklingsland uppskattar man allt det man annars tar som en självklarhet. Att komma hem till ordnade förhållanden och ett rent hus med varmt vatten var skönt, säger Michaela.

Drömmen om att jobba som volontärer fick vänta länge eftersom de såg många problem och hinder för att kunna fullfölja drömmen. Men tack vare att **Michaela** också jobbar som mental tränare och coach hittade hon de lösningar som behövdes.

– I mentalt avslappnat tillstånd såg jag plötsligt lösningarna och möjligheterna. Jag hade fastnat i föreställningen att vi skulle vara borta ett halvt år, vilket skulle orsaka många utmaningar med praktiska arrangemang hemma, säger hon.

Lösningen blev att de åkte för en månad.

Genom den internationella volontärorganisationen ProjectsAbroad hittade de en skola för barn med specialbehov. De bodde hos en lokal familj i en förort till Colombo, vilket gjorde att de

snabbt inkluderades i samhället. Levnadsstandarden var primitiv.

– Vårt rum hade inga fönster. När vi kom fanns det heller inga lakan i sängarna. Vi levde helt enligt deras kultur, livsstil och villkor. Kulturskillnaderna var stora och ojämlikheten stor, säger Michaela.

” Kulturskillnaderna var stora och ojämlikheten stor.

I Sri Lanka lever singaleser och tamiler sida vid sida. Tamilerna är i minoritet.

– Det här kunde vi relatera till vår situation som finlandssvenskar i Finland, säger Michaela.

I skolan fanns 42 barn med specialbehov i åldrarna 3-18 år. Området var fattigt. Många av de barn som kom till skolan bodde i slumkvarter. Skolan erbjöd skjuts till och från skolan för dessa barn. Skolan började klockan åtta alla vardagar och slutade på sena eftermiddagen. Dagarna följde ett inrutat mönster med morgonsamling, frukost, undervisning, lunch, undervisning, te, tvättning och vilostund på det hårda betonggolvet.

– Till frukost serverades alltid ris och kikärtspuré. Lunchen bestod av ris och torkad fisk. Mot slutet av månaden klarade vi inte av att äta lunchen, säger Michaela.

Michaela jobbade individuellt med barnen. Hon lärde sig vissa ord på lankesiska såsom stå, gå, kom, sitt för att kunna kommunicera med barnen. Barnen hade aldrig fått fysioterapi tidigare. Två barn lärde sig gå efter två veckor med Michaela. Tidigare hade de bara suttit på golvet med händerna uppe i luften. Ett resultat av att under sina första levnadsår ha blivit placerade i spjäsängar eller häckar. Frånvaron av stimulans eller muskelövningar gjorde dem orörliga.

– Efter två veckor, med en timme fysioterapi per dag, klarade de av att gå med lite stöd, säger Michaela.

Björn var omtyckt bland barnen. Han fanns tillhands för dem och i skolan, och övade bland annat engelska siffror tillsammans med de äldre barnen.

– De kallade mig för ”boss”, säger han och skrattar. Den tacksamhet som barnen och personalen visade oss var stor.

– Glädjen över att vi var där var stor och äkta, säger Michaela.

Den uppskattning och den närhet barnen visade Michaela och Björn påverkade dem starkt.

Michaela och Björns vänner hemma i Finland startade en insamling till barnen i skolan. Resultatet blev en utfärd till ett zoo.

– Det kröp ofta upp ett eller flera barn i mitt knä. De ville ha närhet och trygghet, säger Björn.

Barnen blev fasta vid dem båda. Ledsamheten var stor när barnen förstod att de skulle åka hem.

– Det var fruktansvärt ledsamt att lämna barnen och veta att de inte kommer fortsätta få den nödvändiga fysioterapin, och att veta att de lämnas kvar i samma vardag. Och i vems knä skulle de sedan sitta när Björn inte fanns där? säger Michaela.

RIKA ERFARENHETER

Volontärbetet och vistelsen i Sri Lanka lämnade kvar starka intryck hos Michaela och Björn.

– Vi är rikare på erfarenheter. Vi lärde oss mycket av dem. Vi lärde oss att det inte behövs överflöd av saker eller pryglar. Vi lärde oss att dra ner tempot och kraven. Här hemma lever vi ett liv med högt tempo både i arbetslivet och i pri-

Björn var omtyckt. Det var alltid något barn som kröp upp i hans knä.

vatlivet. Där fick jag lära mig att ta det lugnt.

– Oftast räcker det att ge tid till barnen. Att erbjuda ett knä eller en kram, säger Björn.

Under sin vistelse i Sri Lanka höll de kontakt med vänner hemma i Finland. När vännerna hörde om barnen och de förhållanden som barnen levde i startade vännerna en insamling. Med de pengar som de bidrog med kunde hela skolan åka med buss till ett zoo, äta picknick och glass under utfärden. Dessutom blev det över pengar så att skolan kunde köpa näringsrik frukost och lunch till barnen under ungefär tre månader efter att Michaela och Björn hade åkt hem.

– Vi och våra vänner har fortsatt att samla in pengar. Var tredje månad skickar jag pengar till skolan. Personalen är mycket glad. Pengarna går direkt till barnen och deras mat, säger Michaela.

Både Michaela och Björn är övertygade om att de kommer att åka som volontärer igen. När och vart är oklart. Att åka iväg kostar en hel del.

– Men det är värt varje cent. Man får så mycket tillbaka i stället. Man blir rikare, säger Michaela.

Podcasts: Berättelsen som flyttade ut på nätet

Text *Johanni Larjanko*

Jag erkänner. Jag gillar radio. Det är något med en röst som hörs, som fyller rummet. Eller fyller din hjärna. När radio är som bäst fyller den mig med bilder, idéer, tankar och känslor. Helst lyssnar jag på Sveriges Radios P1 och P2, eller YLE Puhe och Ylen Ykkönen. De har aldrig brättom. De känner inte ett överhängande behov av att fylla varje sekund med musik, flåshurtigt prat eller ett oändligt monotont flöde. Istället ger de sådant som ger djup och färg åt dagen.

Därför är det inte så konstigt att jag gillar podcasts.

Podcasts är som radio, fast på nätet. Och de sänds inte live, utan finns sparade så att du kan börja lyssna när du själv vill.

Precis som det finns vansinnigt många radiokanaler finns det otroligt många podcasts. Och precis som det finns en massa kanaler jag inte lyssnar på finns det en massa poddar som jag inte klarar av att höra. Det är babbler, navelskåderi, detaljerade genomgångar av skvaller, eller ingående analyser av olika sminkmärkens för- och nackdelar.

Men. När det är bra är det sedan riktigt bra. Utmaningen ligger i att hitta guldkornen. Vem som helst kan starta en podcast, men alla klarar inte av att göra det bra. Det behövs inte mycket tekniskt kunnande, och det finns gratis verktyg för att spela in, regissera och publicera.

Det som också behövs är en bra idé, och en förmåga att berätta, eller samtala, eller lyssna. Gärna alla tre. Vissa saker går att lära sig, men inte allt. Den goda berättelsen och det goda samtalet är målet.

Podcasts är ingen nyhet. De har funnits i många år. Men de senaste 2-3 åren har de fått en ordentlig nystart. Föreningar, public service, privatpersoner,

❖ Finlandssvenska poddar hittar du lätt via facebookgruppen med samma namn. Adressen är <https://www.facebook.com/groups/finlandssvenskapoddar/>

❖ 2015-2016 gjorde Bildningsalliansen i samarbete med YLE podcasten Livlinan. Det blev sammanlagt 8 episoder. Du hittar dem alla på bit.ly/livlinan

❖ YLES svenska poddar samlas på <https://svenska.yle.fi/kategori/programserier/poddar>

Den andra stora faktorn som inverkat tror jag är reality-tv. TV som medium ändrades i grunden då rutan började fyllas av ”vanliga” människor, handhållen kamera och en känsla av att allt är lite hemmagjort. Det var nog en slags motreaktion på allt mer slipade tv-koncept och standardiserade radioformat. Du vet, kanalen som bara spelar femtiotals-låtar, gamla favoriter eller rockmusik.

ATT BLI HÖRD

Podcasten slog aldrig igenom första gången, men har gjort det ganska bra nu. Den riktigt stora publiken kom då ”Serial” släpptes. En noggrann genomgång av ett mord i USA. Ett ordentligt research-jobb, gedigen produktion och en historia med en massa öppna frågor. Plötsligt blev det populärt att ”podda”. Även mediebolagen har hoppat på tåget. Även YLE har gjort allt fler poddar, med start 2014. Ted&Kaj hör till de mest nedladdade. Eftersom de också hörs i radion har de redan ett namn och en etablerad lyssnarskara.

Och där har du även problemet. Mångfalden. Mängden. Idag finns över en miljard avsnitt att lyssna på, samlade i tjänsten iTunes, det äldsta och fortfarande största podd-biblioteket.

Bli därför inte förskräckt om du inte genast hittar något som du fastnar för. Ge det lite tid, undersök lite. Jag tror du kommer att upptäcka en helt ny värld. Du kommer att besöka platser du aldrig hört talas om, träffa människor du inte visste fanns, och lyssna till historier som trollbinder dig.

Jag tror på poddcasten som medium, som ett kulturbärande element och som ett folkbildande medium. Även om det finns mängder av dåligt där ute så kommer de bästa att överleva, och växa.

HAVETS RÖST PÅ JURMO

Tänk att man till en ö med endast nio fast bofasta kan locka en publik på 154 personer för att lyssna på en författare. Det var fallet då Ulla-Lena Lundberg uppträdde under Skärgårdens bokfest på Jurmo i Naturstugan i juli.

Skärgårdens bokfest på Jurmo. Folk som väntar utanför kyrkan på söndagens betraktelser

Men så är det ju inte vilken ö som helst. Jurmo i Åbolands skärgård är en unik ö, som vanligen lockar tiotusen besökare varje år. Ön kännetecknas av karg natur där man i dagar kan vandra på de fantastiska ljunghedarna och längs de steniga stränderna. En av dem som låtit sig inspireras av naturen på Jurmo är **Lasse Mårtensson**, som under bokfesten hyllades med en fullsatt minneskonsert i kapellet. Mårtenssons vän, spelmannen **Timo Kirves**, berättade att Lasse komponerat en låt för varje skär.

Den första bokfesten hölls sommaren 2015 och blev en succé. De flesta kommer till Jurmo med egna båtar och under årets veckoslut den 22 och 24 juli låg det över hundra båtar i ham-

”
Naturen här på Jurmo påminner mycket om Skagen med sin ljungslätt och sin flygsand, men här är om möjligt ännu ödsligare.

nen. Den som inte har egen båt kan ta sig till Jurmo med förbindelsbåt från Pärnäs i Nagu.

I år var temat ”Havets röst”. Havets närvaro märks i det faktum att Jurmo har rört, tjsat och förtrollat många besökare genom tiderna. **Agneta Andersson**, som driver det lilla Vrakplundrar-förlaget, berättar att konstnären **Hanna Rönnberg** bodde några månader på Utö år 1894. Hon skrev då: ”Naturen här på Jurmo påminner mycket om Skagen med sin ljungslätt och sin flygsand, men här är om möjligt ännu ödsligare [...] Folket är avkomlingar efter gamla vikingar och sjörövare och de gamla talar ett egendomligt språk som man knappt förstår fast det är svenska. [...] Ja, här är storslaget, när jag sitter på en av munkringarna där ute på slätten verkar det hela som en gammal folkvisa. Man får nästan tårar i ögonen, så vild och ödslig är melodin.”

Paus mellan presentationerna. Till höger: Vy från Jurmo hamn

En del av publiken satt utomhus. En del stod. Som mest var det 164 personer i publiken. Bänkarna hade arrangören, slöjdläraren Patrik Bengtfolks byggt själv. Träbåten framför terrassen hade burits ut ur Naturstugan av många starka hjälpredor. Till höger: Gästerna på ingång på söndagen.

På den första bokfesten senaste sommar uppträdde **Tommy Hellsten**, **Agneta Andersson**, **Martin Öhman**, **Sture Lindholm**, **Camilla** och **Magnus Lindberg**. I år medverkade **Ulla-Lena Lundberg** och **Sven Stenlund** som nya, medan Tommy Hellsten, Agneta Andersson, Camilla Lindberg och Sture Lindholm ställde upp precis som ifjol. Syftet med bokfesten är att lyfta fram och synliggöra skärgårdsberättelser, litteratur och skärgårdshistorier.

Ulla-Lena Lundberg var för första gången på Jurmo i Åbolands skärgård fastän hennes hemö Kökar inte ligger så väldigt långt borta. Hon stortrivdes i flera dagar och sade att hon bodde bra hos förläggaren Andersson. Många av Lundbergs böcker utspelar sig i skärgården, inte minst *Is* som belönades med Finlandiapriset 2013. Hon beto-

nade att hennes författarkarriär började i dessa vatten, och lyfte också fram den specifika känslighet i förhållande till naturen som hon upplever som så typisk för skärgårdsborna. På sitt anspråklösa sätt avslöjade Lundberg att allt hon kan, har hon lärt sig av kökarborna.

En del av publiken satt utomhus medan andra stod. Som mest var det 150 personer i publiken. Bänkarna hade evenemangets initiativtagare **Patrik Bengtfolks**, slöjdlärare från Tenala, byggt själv. Träbåten framför terrassen hade burits ut ur Naturstugan av många starka hjälpredor. Patrik Bengtfolks bror, som är fast bosatt på hemgården, hade fullt upp med att köra gäster med taxibåt. På den karga ön där det inte finns några bilar cyklade Bengtfolks döttrar av och an med förnödenheter. Alla ställde upp.

Nästa år arrangeras bokfesten på Jurmo det andra veckoslutet i juli. Patrik Bengtfolks axlar åter huvudansvaret tillsammans med sin fru **Sonja**, men också Camilla och Magnus Lindberg samt Agneta Andersson kommer att sätta ner mycket tid på de praktiska arrangemangen.

Också Frimans resor säger att det blir en ny gruppresa till Jurmo i juli 2017 med övernattningar på utmärkta Utö havshotell. På Jurmo finns totalt bara 40 bäddplatser, på Utö betydligt fler. Båtfärden från Pärnäs till Utö tar drygt fyra timmar, till Jurmo en timme mindre. Själv tyckte jag det var mycket lyckat med kombinationen Jurmo och Utö. Två flygor i en smäll liksom. Den 7-9 juli 2017 rekommenderas en utflykt hit för alla med passion för skärgård och litteratur.

Medborgarpaneler

som politiskt verktyg

Text Kenneth Sundman ~ Foto Åbo Akademi

Vi står inför stora utmaningar då det gäller befolkningsförändringar, ekonomi och miljö, såväl i vår närmiljö som globalt. Man känner sig lätt maktlös och handlingsförlamad. Hur ska vi då på bästa sätt engagera folk för att de ska vilja vara med och påverka samhället?

Vi borde lära oss att diskutera redan från lågstadieåldern.

I början av året hölls ett diskussionstillfälle i Korsholms vuxeninstitut med temat Demokrati, delaktighet, åsiktsbildning och åsiktsförändring med Korsholms vuxeninstitut och SFV/landsbygdsutveckling & projekt som arrangörer. Föreläsaren, PD **Marina Lindell** från Institutet för samhällsforskning vid Åbo Akademi i Vasa, delade med sig av sin forskning om hur medborgarna påverkas av att delta i demokratiska samtal och hur medborgarna kunde delta i större utsträckning i det politiska beslutsfattandet.

POLITIKERNA BÖR LYSSNA

Det finns fem orsaker för politikerna att lyssna på medborgarna: valets legitimitet har försvagats, man bör uppfatta och vara mottaglig för medborgarnas behov för att kunna representera dem, man bör kunna utvärdera sociala aspekterna av ett beslut, samt minska avståndet mellan sig och medborgarna. Medborgarna är mindre bundna av tidigare beslut och mera öppna för ny input.

För att utveckla demokratin och öka den enskilda medborgarens möjligheter till delaktighet, har folkomröstningar och medborgarinitiativ förts fram som viktiga metoder. Men metoderna saknar dock ett incitament att fördjupa sig i politikens sakfrågor – att grundligt tänka igenom fördelar och nackdelar med olika alternativ och att diskutera dem med andra som kanske har en annan uppfattning.

MEDBORGARPANELER

En metod till mer djupgående konsultering av allmänheten är medborgarpaneler, till vilka deltagarna ofta väljs slumpmässigt, men med syftet att del-

tagarna skall vara representativa för befolkningen. I en medborgarpanel diskuterar medborgare politiska sakfrågor i små grupper, får balanserad information, samt diskuterar med experter och politiker. Genom panelerna förväntas medborgarna bl.a. lära sig mera och bli mer medvetna, medan den förväntade effekten på samhället exempelvis är uppslutning kring beslut som fattas och konsensuskapande. Deltagarna kan komma att förändra sina åsikter, öka sin kunskap och nå enighet.

Ett aktuellt exempel på användningen av en medborgarpanel kommer från Irland, där Irlands parlament år 2012 tillsatte ett nationellt medborgarforum med uppgiften att diskutera en rad politiska sakfrågor och ge rekommendationer om huruvida lagstiftningen i dessa frågor borde ändras. Såvida medborgarforumet, som bestod av 66 medborgare och 33 politiker, rekommenderade att en lag borde förändras, kunde parlamentet ordna en folkomröstning om förslaget. Som ett resultat av medborgarforumet har flera folkomröstningar ordnats, bl.a. den folkomröstning om samkönade äktenskap, där en överväldigande majoritet av medborgarna röstade för en lagförändring.

FINLÄNDSKA EXEMPEL

Även i Finland förekommer medborgarpaneler. I Österbotten har man testat olika medborgarjuryer som haft en viss betydelse: de äldres råd, ungdomsjury och medborgarjury på Brändö. På Åland (och på fastlandet) vill man reformera valsystemet, och politikerna överväger att tillsätta en medborgarpanel för att komma med ett förslag. Det finns medborgarinitiativ som man kan ta del i på nätet genom adressen www.medborgarinitiativ.fi, och så forskar man inom Åbo Akademi om vilken inverkan dylika medborgarpaneler har på samhället och på medborgarna som deltar, samt om hur processens olika mekanismer fungerar.

medborgarinitiativ.fi, och så forskar man inom Åbo Akademi om vilken inverkan dylika medborgarpaneler har på samhället och på medborgarna som deltar, samt om hur processens olika mekanismer fungerar.

Problematisks för medborgarpaneler är dock att man inte har mandat att fatta beslut. Medborgarpanelerna har svag legitimitet och de är inte heller ansvarutkrävande. Modellen kan dessutom vara ojämlig, eftersom resursstarka individer pratar mera och har mer inflytande i diskussionen. Medborgarna har inte heller intresse att delta, hävdar kritiker, och inverkan blir ofta begränsad genom en för det mesta svag koppling till beslutsfattandet.

ANDRA VÄGAR FÖR ATT ENGAGERA SIG

Det finns många andra sätt att engagera sig, som naturligtvis att rösta i allmänna val, att hålla möten med politiker, köpbojkotta, skriva insändare och debattartiklar till tidningar, ta kontakt med media (tv, radio och journalister), utföra frivilligarbete och skriva på namninsamlingar och medborgarinitiativ. Vidare kan man demonstrera, hålla manifestationer, skriva på protestlistor, starta sidor på Facebook, sprida budskap via Youtube, starta en kampanj, grunda en förening, samt skicka frågor direkt till en politiker via kommunens webbsidor.

Under diskussionstillfället i vuxenskolan ville man även tillsätta civil olydnad som ett sätt att engagera sig. Man framförde även att vi i Finland inte är bra på att "käftas" på ett redigt sätt. Det blir lätt konfrontationer. Vi borde lära oss att diskutera redan från lågstadieåldern. Tilltron till våra myndigheter är enligt undersökningar emellertid stor, men hur blir det i framtiden?

För att gynna barn och läsning gick Schildts & Söderströms i april ut med en inbjudan till alla finlandssvenska förskolor att ansöka om att få bli S&S fadderförskola. Det kom in över sextio ansökningar från hela Finland.

Barn från Schildts & Söderströms fadderförskola i Larsmo

Text Susanna Sucksdorff

Finns det nåt viktigare än barn och böcker?

Materialiet är både inspirerande och nedslående, berättar Schilts & Söderströms marknadsföringschef **Susanna Sucksdorff**.

– En del förskolor arbetar mycket med böcker. I ansökan kan de berätta att de läser minst tre gånger per dag, jobbar temabaserat och beställer böcker via närbiblioteket. Aktuella teman vid ansökningstiden var till exempel naturen och våren.

Andra förskolor rapporterade att bokbussen slutat besöka dem eller att de flesta av böckerna var gamla och slitna och tålde endast särskild behandling.

I samarbete med **Katarina von Numers-Ekman**, författare och finlandssvensk Läsambassadör valde S&S ut två förskolor som får alla barnböcker förla-

get publicerar i år, ett besök av en författare eller en illustratör, besök av Läsambassadören på ett föräldramöte, rabatt på barnböcker i förlagets nätbutik, och ett skräddarsytt program på Helsingfors bokmässan.

– Våra fadderförskolor i år är Mattbergets förskola i Esbo och Bosund förskola i Larsmo. I sin ansökan betonade den ena förskolan den starka närvaron av finskan, och den andra dialekten i vardagen, berättar Sucksdorff.

Båda skolorna efterlyser inspiration och stöd i det egna arbetet men betonar också vikten av att ge föräldrar tips och uppmuntran.

– Framför allt genomsyras ansökningarna av en brinnande iver att väcka läslyst och intresse för böcker hos barnen.

Fadderförskolorna har nu fått höstens första barnböcker, och kommit ivrigt igång med läsandet. Dessutom har de fått en klassuppsättning av det splittrerna läromedlet *Fikonfnatt* och får snart besök av läromedelsförfattarna **Tiina Cederström** och **Christel Svenfors-Store** som kommer att handleda lärarna i hur de kan utnyttja läromedlet till max.

Sucksdorff säger att projektet gav viktig och intressant bakgrundsinformation om situationen i förskolorna.

– Förskolornas ansökningar finns till påseende på Schildts & Söderströms – de utgör ett ypperligt material för någon som är intresserad av att forska i dem och kartlägga situationen.

Projektet fortsätter nästa år, då två nya förskolor får delta.

Varje liv är en roman

Vad är egentligen en roman?

Frågan kan tyckas egendomlig. En roman är ju helt enkelt – en roman. Det vill säga en ”längre skönlitterär berättelse”, för att hålla sig till definitionen i Svenska Akademiens ordlista. Till begreppet skönlitteratur hör förstås det fiktiva innehållet; en roman utan skapande fantasi lär inte nå särskilt många läsare.

Men de enkla förklaringarna håller inte längre. I dag vimlar det av litterära hybridformer: fakta blandas med drömmar, lyrik kan förpackas i romanens form eller vice versa, biografier kan vara faktpäckade samtidigt som objektets inre ägnas fria psykologiska analyser. I gränslandet pågår en underminerande verksamhet som ofta är spännande.

Inom den moderna prosan blir det essäistiska draget tydligt hos vissa romanförfattare som älskar att briljera med sin bildning. När jag nyligen träffade en av Nordens främsta prosaister, islänningen Einar Már Gudmundsson, hävdade han att romanen kan se ut precis hur som helst, det är den ultimata frihetens arena.

Ur författarens synvinkel är det förstås behändigt. Placerar man ordet ”roman” efter titeln är det fritt fram att skriva praktiskt taget vad som helst, även om verkliga människor och företeelser. Personangrepp går lätt att väva in i flödet: tänk bara på diktare som Strindberg och Knausgård! Texten är ju inte en sanningsenlig utsaga, bara nästan...

Men kan vi längre lita på det vi läser?

Problematiken blir tydlig i Linn Ullmanns flerfaldigt prisbelönade bok ”De oroliga”, där ordet roman för säkerhets skull basuneras ut både på omslaget och bokryggen. Ändå är innehållet i hög grad dokumentärt och kändisfaktorn minst sagt betydande. Författarens föräldrar är världsberömda. Även om deras namn aldrig skrivs ut vet de flesta läsare att det handlar om Ingmar Bergman och Liv Ullmann, ”dämonregissören” och hans musa. Man läser romanen med verkligheten som filter.

Till en början kan greppet kännas en aning förvirrande. Men inför textens kraft tystnar alla invändningar. Jag tycker mycket om Linn Ullmanns konstnärligt utmejslade berättelse, som koncentreras till Bergmans sista år på Fårö, då han pendlar mellan stunder av klarhet och ålderdomens dimhöljda medvetande. Det finns en stor ömhet i dotterns beskrivning av en komplicerad fadersgestalt, alltför sällan närvarande i hennes egen vardag. Inför döden stillnar allt.

Ingmar Bergman skrev mycket om sitt eget och sina föräldrars liv. Men sanningen var han inte så noga med: han erkände att han gärna fabulerade och gav efter för en god formulering på det sannas bekostnad.

Linn Ullmann följer honom i spåren. ”De oroliga” är i många avseenden en dokumenterande text, med långa citat ur bandade samtal. Men den är också författarens tolkning av ett skeende, där gränsen mellan fiktion och bokstavsverklighet är omöjlig att dra. Och där den döende fadern är skyddslös inför dotterns forskande blick.

I den meningen får Linn Ullmanns bok en stor allmängiltighet, fjärran från alla kändismyter.

Kanske sanningen är att det inte finns någon fixerad sanning, att varje liv formas till en roman som handlar om oss själva.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE
SAMT MEDLEM AV SFV:S STYRELSE.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson
PERSONALADMINISTRATÖR

Anmäl din förening!

Hot om avregistrering ur föreningsregistret

Det väckte en viss uppmärksamhet när massmedia i somras stort slog upp att många registrerade föreningar hotas av avregistrering i föreningsregistret. Bakgrunden är den att Riksdagen i juni godkände ändringar i föreningslagen. Ändringarna trädde i kraft redan den 1.7.2016. Nytt i föreningslagen är nu att föreningsregistret får rätt att avregistrera icke-verksamma föreningar som inte hört av sig till registret på över 20 år. Enligt föreningsregistret finns det 40 000 föreningar i Finland som berörs av detta. Av dessa har cirka 2000 svenskspråkiga namn.

På föreningsregistrets webbplats finns en kungörelse om att föreningar, som inte anmäler sin adress och nuvarande namntecknare, senast den 12.1.2017 kommer att skrivas ur registret. I kungörelsen finns en länk till en förteckning över alla föreningar som berörs. Om man hamnat på listan men föreningens adress- och namntecknarpuppgifter fortfarande stämmer överens med uppgifterna i föreningsregistret, kan man i fri text meddela föreningsregistret (registratur@prh.fi) att uppgifterna är korrekta och att föreningen fortfarande existerar. Om man inte är säker på vem som är föreningens namntecknare kan vem som helst alltid beställa ett avgiftsbelagt utdrag ur föreningsregistret.

Föreningar som vill fortsätta som registrerade föreningar anmäler sina nuvarande namntecknare inom utsatt tid. I många fall är det säkert berättigat att föreningen avskrivs ur registret. Då kan man låta föreningsregistret sköta avregistreringen men också själv upplösa föreningen genom beslut av föreningsmötet. Särskilt om föreningen har egendom och/eller skulder är det senare

alternativet att föredra. Ett föreningsmöte skall sammankallas av föreningens styrelse men om inte den gör det kan också en föreningsmedlem ansöka hos registermyndigheten att få sammankalla till ett möte. Om föreningen avskrivs och har egendom över 8 000 euro måste officiella likvidationsåtgärder vidtas. Detaljerade bestämmelser om avskrivning och likvidation finns i Föreningslagen under kapitel 7 Upplösning.

Obligatoriska anmälningar för föreningar

Vad allt måste föreningar anmäla till myndigheterna? I normalfall skall föreningar, när adress- och namntecknarpuppgifterna förändras, genast anmäla om ändringen till föreningsregistret. Anmälan kostar idag 30 euro. Ändringen skall tillsvidare göras av föreningens ordförande och kan göras via webben. Enligt föreningslagen kan också andra myndiga styrelseledamöter, som anmäls till föreningsregistret, i framtiden göra anmälan till registret. Denna bestämmelser träder i kraft senare på basen av förordning från statsrådet.

Skatteverket har ju vissa rutiner om hur man anmäler löner, förskottsintehållningar och t.ex. moms. Dessa anmäls vanligen månatligen och dessutom genom en årsanmälan. Däremot behöver inte alla allmännyttiga föreningar lämna in en deklARATION. Om föreningen inte har näringsverksamhet eller annan skattepliktig verksamhet och inte äger fastigheter behöver ingen deklARATION lämnas in. Om skatteverket sänder deklARATIONSblanketter eller en uppmaning att deklARERA måste man förstås deklARERA. Föreningar behöver inte heller sända in sitt bokslut till föreningsregistret.

SFV:S EGET KAPITAL
31.12.2015:
98,7 miljoner euro

SFV:S FONDER
416 st

SFV:S MEDLEMSANTAL
13.4.2016
8957 st

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner r.f. har till ändamål att främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barnträdgårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden. Föreningen har rätt att mottaga gåvor, vilka avse att gagna dess verksamhet i det svenska bildningsarbetets tjänst.

ALMÄNNA BIDRAG 2016 (FEBRUARIANSÖKNINGSOMGÅNG)

TYNGDPUNKTSOMRÅDEN

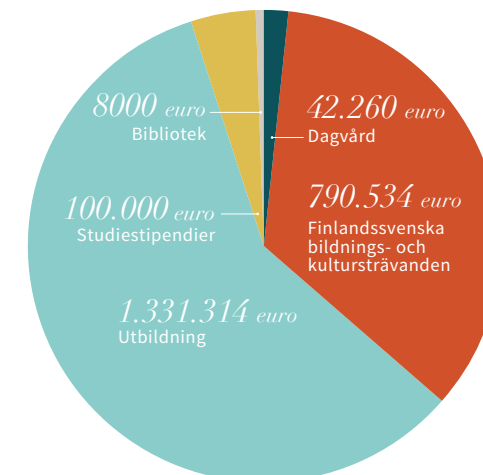
Svenskspråkig utbildning	114,620
Finlandssvensk identitet	84,340
Samarbete över språkgränser	89,910
100-årsjubileet av Finlands självständighet 2017	21,000
Övriga ändamål (fortbildning, litteraturanskaffning, verksamhetsbidrag, bokprojekt)	398,804
Totalt	708,674

ÖVRIGA BIDRAG

Helsingfors universitet, klasslärarutb i Hfors 450.000 (beviljats 2015)	450,000
Åbo akademi, donation till pedagogik och lärarutbildning, humanistiska vetenskaper och naturvetenskaper	450,000
Yrkeshögskolan Arcada Ab, ingengörutbildning	395,000
Sv studiefonden, studiestipendier	100,000
Ekonomiska informationsbyrån TAT, digitala kurser för gymnasister	100,000
Samarbetsgruppen för läromedelsunderstöd	60,000
Finlands Svenska Idrott rf	50,000
Hanaholmen - kulturcentrum för Sverige och Finland, konstprojekt	50,000
Övriga mindre bidrag och pris	360,234
Återtagningar 2015	-451,800
Totalt	398 804

Totalt 1-9.2016 **2,272,108**

UTDELNING 1-9.2016

MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i SFV:s understödsförening kostar bara 15 euro/år. Till förmånerna hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie.

Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem, per e-post svf@sfv.fi eller ring 09-6844 570.

SFV:S BIDRAG

Allmänna bidrag

Ansökningstid september: 1-30.9.2016

Sökande: organisationer som verkar enligt kalenderår

- Projekt 2017
- Besluten skickas i slutet av november 2016
- Utbetalning av beviljat bidrag 12.1.2017
- Redovisning en månad efter att ändamålet är slutfört

Ansökningstid februari 1-28.2.2017

Sökande: organisationer som verkar enligt skolårets läsår och privatpersoner (lärare, barnträdgårdslärare och kulturarbetare)

- Projekt höst 2017 och vår 2018
- Besluten skickas i slutet av april 2017
- Utbetalning av beviljat bidrag 30.5.2017
- Redovisning en månad efter att ändamålet är slutfört
- Se kriterier http://www.sfv.fi/sv/sfv_bidrag/allm_bidrag/aktuella_kriterier/

Kurser och studiecirklar

SFV upprätthåller studiecirkelverksamhet och betalar ut stöd till kurser avsedda för organisationer, eller till studiecirklar arrangerade av privatpersoner eller föreningar. Löpande ansökningstid. Se www.sfv.fi.

DONATIONER OCH TESTAMENTEN

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

SFV-BIOGRAFIER

Osorterade högar av brev, utkast till brev, artikelmanus, fältanteckningar, dagböcker, fotografier och diverse lösa anteckningar. Hon sparade allt.

Sofia Häggman

TVÅ INTRESSANTA KVINNOR

Den tionde och den elfte SFV-biografen lanserades officiellt på SFV:s biografikommittés biografisymposium, precis innan bokmässan i Helsingfors. I år dominerar två intressanta kvinnogestalter, som också kände och inspirerade varandra: Helena Westermarck och Hilma Granqvist.

HILMA GRANQVIST - ANTROPOLOG MED HJÄRTAT I PALESTINA

Sofia Häggmans biografi över Hilma Granqvist (1890–1972) handlar om Finlands första kvinnliga filosofie doktor i sociologi. Granqvist gjorde ett banbrytande kulturantropologiskt fältarbete i Palestina åren 1925–1931, där hon idag hyllas som en hjältinna, eftersom hennes dokumentation räddade väsentliga delar av palestinsk kulturhistoria från förstörelse och glömska.

– Att Hilma Granqvist idag är nästan totalt bortglömd i sitt hemland är därför nästan ofattbart, men får delvis sin förklaring av hur medvetet hon motarbetades av sina manliga kolleger i sin akademiska karriär, berättar Sofia Häggman.

Häggmans första möte med Hilma Granqvist skedde helt av en slump.

– Vårvintern 2011 skulle Medelhavsmuseet i Stockholm öppna en utställning om Gaza. Palestinas vice kulturminister hade anlät, och vi bytte några ord innan det var dags att hålla tal och klippa band. När jag råkade nämna att jag var från Finland utbrast ministern: ”Finland. Hilma Granqvists hemland!”. Med skammens rodnad mumlade jag någonting. Jag hade aldrig hört talas om henne.

FOTO: OVE KANBERG, MEDELHAVSMUSEET

Efter tillställningen ringde Häggman till vänner och kolleger i Finland, och det visade sig hon inte var den enda som levte i okunskap om denna berömda landsmaninna.

– Idag har gått fyra år sedan detta första möte. Få människoöden har berört mig som Hilmas. Hennes liv präglades av nydanande och angelägen forskning, men även av motgångar och orättvisor. Jag är glad över att få lyfta fram henne och hennes livsgärning ur glömskan..

På grund av de enorma mängder dokumentation som Hilma Granqvist lämnat efter sig drabbades Sofia Häggman emellanåt av missmod.

– Osorterade högar av brev, utkast till brev, artikelmanus, fältanteckningar, dagböcker, fotografier och diverse lösa anteckningar. Hon sparade allt.

På grund av hur hennes efterlätskap delades upp finns femtio lådor i Åbo och nittiofem lådor i London, ofta så att dagboksanteckningar från samma månad finns i båda städerna.

– Att pussla ihop skärvorna till en sammanhängande story har varit en utmaning. Men även oerhört givande och gripande att komma Hilma närmare, brev

för brev, lager för lager. Att få glädjas, grämas, oroas och sörja tillsammans med henne, genom varje framgång, överraskning och bakslag, som hon så levande och detaljerat noterade i sina brev och dagböcker.

HELENA WESTERMARCK - INTELLEKTETS IDOGA ARBETARE

Arne Pedersens biografi över Helena Westermarck (1857–1938) skapar en mångsidig bild av målaren som bidrog till att införa naturalismen i finsk konst, författaren som med stor iver skrev in kvinnorna i Finlands historia, kvinnoakspionjären och politikern, tidskriftsredaktören, journalisten, litteratur- och konstkritikern, historikern och föreningsmänniskan. Arne Pedersen säger att Westermarck är så mångsidig att man egentligen borde skriva flera böcker om henne.

– Min bok präglas förstås av att den skrivits av en litteraturvetare, vilket märks i prioriteringarna. Ändå försöker jag få med så många fasetter av Helena Westermarck som möjligt, en strävan som underlättas av att ganska många forskare redan tidigare belyst olika aspekter av Westermarck.

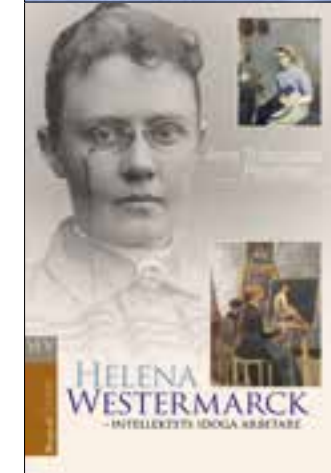
Den senaste tiden har intresset för bildkonstnären Helena Westermarck dominerat, medan författaren har hamnat i skymundan.

– Orsaken till detta är troligen att den äldre litteraturhistorien beskrev henne som nog en intressant, men ändå bara halvbra och dessutom marginell kvinnlig författare. Då jag själv började arbeta med min bok Urbana odysseer blev bekantskapen med Westermarck en ögonöppnare – hennes författarskap framstod definitivt som lockande – och delvis även oupptäckt och underskattat.

I sin biografi lyfter Pedersen gärna upp Westermarck som ett slags kvinnlig motsvarighet till Runeberg och Topelius, lika viktig för att vi skall få en fullödig bild av Finlands historia.

FOTO: RASMUS LÄNDBO NULBERG

– Ingen har med samma frenesi skrivit in kvinnorna i Finlands historia. Och trots att Westermarck i den tidigare litteraturhistorien beskrivs som en ganska torr och nykter verklighetsskildrare – fattas inte i hennes prosa många rafflande sekvenser av förbjudna passioner och bråd död.

Pedersen beskriver även Westermarcks banbrytande insats inom kvinnorörelsen, inte minst som redaktör, skribent och kvinnopolitisk ideolog. Ställningstaganden i andra samhällsfrågor tas även upp, liksom frågan om Westermarcks politiska orientering – i vilken mån var hon en radikal eller en konservativ opinionsbildare? Men även målaren Westermarck analyseras, förstås.

– Varför fick kvinnliga konstnärer i slutet av 1800-talet inte måla såsom Helena Westermarck gjorde? Varför uppskattades hennes målningar första gången först på hennes ålders höst?

Westermarck gjorde även en stor, och idag långt bortglömd insats som litteraturkritiker.

– Hurdan var hennes profil som recensent? Vad kan de många recensionerna berätta om hennes litteratursyn – var placerade hon sig på den litterära kartan?

Ett av de sista kapitlen handlar om det dilemma patrioten Westermarck hamnade i efter inbördeskriget 1918.

– Alla hennes mest ambitiösa romaner utgör feministiska, patriotiska och idealistiska skildringar av Finlands historia, med enighet och självständighet som ett hägrande mål. Hur reagerade hon när kriget mellan röda och vita totalt slog det nationella bygget i spillror?

SFV:s biografiförfattare intervjuas på Helsingfors bokmessa:

Sofia Häggman (intervjuare Janina Orlov)
Lördag 29.10 kl 12.00 på Totti-scenen

Arne Pedersen (intervjuare Katarina Gäddnäs)
Söndag 30.10 kl 12.00 på Totti-scenen

Text Tove Fagerholm

FÖRFATTARNAS NYKARLEBY

*Hur mycket av den sol som lyser världen,
kan stundom stråla på en enda punkt,
när morgonskimret i vårt liv är ungt
och intet åskmoln än förmörkar fjärden!*

*Vad vill du mer? Ett vindstrum där mot söder,
en björk, en rosenhäck, ett smultronland,
en buktig flod, en fors, en bro, en strand
och kyrkans torn mot morgonskyn som glöder.*

Zachris Topelius ur *En vindskammare* (1878)

Zachris Topelius fångar i de två versraderna essensen av sin barndom i Nykarleby. Han är nog stadens mest välkända författare, men det finns många, många till. En del är som Topelius födda och uppvuxna i staden, andra har under något skede av livet vistats här och fångats av småstadens speciella charm.

”Om jag tänker efter tror jag att jag kan räkna upp minst åttio författare som har anknytning till Nykarleby”, sa en äldre Nykarlebydam, väl bevandrad i sin hemstads kultur.

Det fick mig att inventera min bokhylla ur Nykarleby-perspektiv och jag kom till den slutsatsen att Nykarleby måste vara Svenskfinlands, kanhända hela Finlands litterära huvudstad. Finns det någon annan stad som i förhållande till sin folkmängd kan visa upp så många författare som den lilla staden Nykarleby?

Varför just Nykarleby har en så levande författartradition är en gåta som inte går att besvara, men säkert har stadens stora son Topelius varit en inspirerande kraft. Nykarleby seminarium var också en betydelsefull kulturhård under många år.

Vad är det då för bild av staden som författarna tecknar? För Topelius del är det småstadsideyllen med det älskade barndomshemmet Kuddnäs i centrum.

Mikael Lybeck (1864–1925) har ett lika djupt förhållande till sin barndomsstad som Topelius.

”I födelsestaden och barndomshemmet vid älven levde Mikael Lybeck alltid med hälften av sitt jag, ännu långt efter det han blivit bofast söderut. Hembygdslandskapet och småstaden är hans första nittiotalsdiktningens bärande konst-

närliga kapital. På det lever han ännu i två av sina märkligaste verk från 1900-talet, Tomas Indal och Bror och syster.” Så skriver Lybecks svärson Erik Kilman i boken *Mikael Lybeck, liv och diktning* (1932).

Låt oss följa Tomas Indal när han i sakta mak går ut genom tullgrinden:

Rönnarna hade blivit tidigt röda, björkarna gulnade och fällde bladen. En höst utan regn. Följaktligen trippade mamsell Syring omkring på kyrkogården, vattnande några buskväxter som hon planterat kring ett järnkors.

”Här har jag alla de mina församlade”, sade hon nästan urskuldande till Indal som närmade sig längs en av gångarna. ”Är här inte vackert?”

Han bugade sig överdrivet djupt utan att svara.

”Här hos de döda.”

”Javisst, mamsell Syring, javisst.” Och han slog sig ned på en låg stenbänk som hans far låtit ditsätta – föräldrarnas grav var tätt invid. Gräsbevuxen och täckt av löv som vissnat.

Hon fortsatte:

”Bara genom att minnas det gör man sig själv riktigt glad, tycker jag. När man vet att man ska dö. Och komma hit till de andra.”

Joel Rundt (1879–1971) föddes i Kovjoki i Nykarleby landskommun. Som så många andra av traktens söner valde han lärarbanan. Han utexaminerades från Nykarleby seminarium 1903. Sin livsgärning skulle han inte utföra i staden, men i sin diktning återvänder han ofta dit. Han dröjer gärna vid det idylliska:

*Du stad med lummiga gårdar,
du stilla, förgättna ort,
Jag vet att du troget vårdar
ett minne, älskat och stort.
Här spirade sång och saga
i barndomens soliga värld.
Här stärktes det veka och svaga
och växte för vingstark färd.
ur Idyllisk stad, Österbottniska Posten 1934*

Ernst V. Knappe (1873–1929) var stadsläkare i Nykarleby 1902–1908. Kanske de åren var hans livs lyckligaste. Om sommarna begav han sig gärna ut på fotvandringar med en näsduk med en knut i varje hörn som solskydd på huvudet, barfota, med skorna dinglande över axeln. Morgonsolen får kyrktuppens guld att glimma. I sin debutsamling *Akvareller* målar han vackra ordakvareller över staden vid ån, den öppna slätten, det vida soldränkta havet och sommarkvällens kvardröjande ljus:

*Solen sjunker, det blir natt.
Öfver nejden hvilar ljuset
utan skuggor, matt.
Som en humlas mjuka vinge
surrar forsen ---*

Älven och forsen finns med i den välkända visan *Ant han dansa med mej*:

*Ant han dansa med mej.
Matt han dansa med mej
Ingen av dem ville ändå ha mej.
- Minns du en dans på bron då ljus var natten?
Forsens skum flöt fram på älvens vatten.*

Under det muntra lekfulla tonfallet anas en dystrare sida. Vattnet i Nykarleby älv är mörkt och strömvirvlarna förädiska. Flickan som dansar på bron är för fattig för bondsönerna. Hon blir övergiven, och känslan av övergivenhet smyger sig in också i Knapes poesi:

*Staden är tyst och stilla,
sjunken i drömmeri.
Älfen sorlar och brusar;
lifvet drager – förbi.*

Ragnar Rudolf Eklund (1895–1946) var djupt rotfast i Nykarleby och längtade dit under alla år han var bosatt i Helsingfors. Han har bevarat barnets oförvillade blick och friska mottagliga sinne i prosaboken *Liten drömmarpilt*. Här är han hemma i sitt älskade Nykarleby:

Tar man sig fram till åstrandsstupet är man i en värld för sig. I en djungel mitt inne i stan.

Högt över en hänger bron; björkar, rönnar och häggar klamrar sig fast runtom en. Under de dinglande kvistarna flyter skumkakor långsamt motströms, fast det fräser kring stenarna mitt i ån. Det dånar till när en bondskjuts kommer sättande ut på bron. Man är avstängd från hela stan där nere.

Barnet perspektiv har han också valt i diktsamlingen *Det unga ögat* (1927):

*Mormors gård har sin egen vänliga sol,
ett stort leende öga som vakar över allt,
vilar på nystrykta dukar bakom de små rutorna
och far granskande utmed den svartnat röda svalgången.
Vid gaveln står häggen som ett moln av skum,
och gulare än allt gult
sträcka maskrosorna fram sina saligt svällande huvuden.*

Viola Renvall (1905–1998) kan inte kallas Nykarlebyförfattare, men Nykarleby hade en alldeles särskild plats i hennes hjärta. Tillsammans med maken **Hjalmar Krokfors** grundade hon *Kristliga lärarförbundet i Finland* och då blev Nykarleby kristliga folkhögskola en central plats för samvaro och gemenskap. När Viola behövde lugn och ro för att sammanställa en ny diktbok bodde hon gärna på *Juthbacka herrgård* som då fungerade som semesterhem för husmödrar. Dikten *Nykarleby* har skrivits under en sådan vistelse. Det är förmodligen den vackra vita byggnaden, f.d. Bergers gård i Brostugubacken, som inspirerat henne.

*Någon spelar i det vita stela huset.
Bakom gardinernas spets bor en gammaldags visa.
Allt är sprött och otidsenligt.
Det gula eftermiddagsljuset faller snett över gatan.
Lindarna bak planket välver sin frodiga stumhet
mot en soltorr julihimmel.
Någon spelar. Och jag måste stanna och lyssna,
Måste sjunka igenom ett sekel för att förstå.*

Lars Huldén (f. 1926) kallar sig inte Nykarlebybo, fastän hans älskade *Nörråkers* numera är en del av Nykarleby. Under sina samskoleår bodde han hos sin farbror **Alfred** i Nykarleby. Han skriver: ”När jag som elvaåring började i samskolan, gjorde tornuret med sina slag ett djupt intryck på mig. Forsen fångslade förstås, fast vi var förbjudna att gå ut på dammen (vi gjorde det ändå).”

Till Nykarleby samskolas 50-årsfest 1969 skrev han diktsviten *Fyra stämmor i Nykarleby*. En stämma tillhör forsen:

*Jag är stark. Stark och bred. Starkare
än de flesta. Och så kommer denna damm
med sina två m och vill hejda mig.*

*- Vi måste ha kraft. Du måste ge ifrån dig
kraft, till ljus, värme, produktion.
Civilisation.*

*Jag måste det för mänsklighetens skull.
Men glöm inte, att vad du vinner i kraft
förlorar du kanske i framtid.*

*- Aldrig mera kan vi glömma det.
Men kraften att skapa en framtid måste vi
söka i oss själva.*

Lippjäv ligger några kilometer utanför stadskärnan. Där hittar vi ett författarhem som i många avseenden är en motpol till det topelianska Kuddnäs. Här bodde backstugusittaren **Rudolf Ågren** med sin hustru **Olga** och sju barn. Fyra av barnen blev författare.

Leo Ågren (1928-1984) var nummer tre i syskonskaran och det självklara författarämnet. Han fick i motsats till de två äldre bröderna gå fyra klasser i läroverk. Redan som tolvåring hade han bestämt sig för att bli författare. Han läste och skrev i kopiösa mängder. Drivor av manuskript har försvunnit spårlöst. Först hösten 1954 utkom romanen *Hunger i skördetid*.

Tuva Korsström skriver: ”Det är varken eländesskildring eller bekännelse litteratur. Leo Ågren närmar sig den egna barndomen med den professionella författarens lilla ironiska distans.”

Här vill jag citera bokens slutavsnitt:

*Man säger att staden är hård. Men en by kan vara ännu
grymmare. Den kan kräva ännu häftigare kamp – vara än
mer oresonlig i sina fordringar och ändå ge mindre.*

*Också där fordras ett starkt och hårt sinne av människan.
Ändå är livet mest äkta i byn. Det hårda sinnet är också
någonting ursprungligt.*

*Men vad gör då en människa som inte har detta hårda
sinne? Går hon under? Gick far och mor under?*

Nej, de kommer alltid att leva, att tillhöra de odödliga.

Det evigt segrande livet.

*Eller vill någon komma och påstå att deras liv var ett miss-
tag utan värde?*

En diktsamling, *Stämmor i nordanmatten* kom ut 1960. Där återvänder han till Nykarleby.

Stålas-Ant

Han bodde i borgmästarns uthus.

Han var analfabet och kommunist.

*Han söp och förstod sig föga på barnbegränsning,
men var en sjujävla karl i arbetslaget,
en verklig stålman,*

enligt egen utsago.

Han var en man som man i anden spottade på.

En människa som inte ens var värd medlidande

och absolut inte bättre bostad än ett uthus.

En natt ramlade mellantaket ner

över hans många små barn.

Alla skrattade, men Ant som var analfabet

förstod inte det komiska i saken.

Inga Ågren (1932–1965) var ett sjukligt barn. Som vuxen arbetade hon en tid i Stockholm, men hemlängtan drev henne tillbaka till Lippjäv. I den postumt utgivna samlingen *Liv. Inga Ågrens samlade dikter* finner vi stugan i Lippjäv:

I det tysta torpet

nära skogen

där mörka moln

seglar mot havet

av viol

Gösta Ågren (f. 1936) är yngst i syskonskaran och den som nått störst berömmelse som författare. **Tuva Korsström** skriver: ”Med utgångspunkt i barndomshemmet, morföräldrarnas Skogslund i Lippjäv där han och livspartnern **Anna-Lisa Sahlström** slagit ner sina bopålar, kunde Ågren begrunda sina dikters utfärder i världen.”

- - - Vi vågar

älska endast det gräns-

lösa: hembygd och modersmål,

den enda bygd som

finns

överallt, det enda språk,

som alla talar.

ur *Dikter i svartvitt* (1980)

I Lippjäv hör den Finlandia-prisbelönta diktsamlingen *Jär* (1988) hemma. **Michel Ekman** framhåller att Ågren utgår från ett minne, en episod, ett fotografi och så bygger han den stilla punkt där tiden upphör, minnet organiserar det förflutna och ger det mening, eller nuet blir det förflutnas framtid. *Jär* är första delen i en trilogi. Den tredje delen *Hid* (1992) kunde mycket väl ha förtjänat ett Finlandiapris. Det är en fullkomligt lysande och berörande diktning om hemkomst. Ågren beskriver en existentiell seglats från Vasa till Nykarleby älv.

Vinden sjunker till

viskning när jag vänder

in på älven. Alarna och vassen

döljer för måsarnas spanande

rop sitt mörker, där små

varelser lever runt sitt röda,

bultande hjärta. I djupet

av det stygiska skrån,

som kallas liv, finns

alltid en stillhet, alltid

en morgon.

- - -

Stränderna stiger

allt högre. Vid Nälörn

styr jag mot land medan trädens

kronor genomborras av strålande

svärd. Jag har kommit

hit.

2013 skänkte Gösta Ågren sin stuga med tillhörande tomt till Nykarleby stad med motiveringen att han inte längre orkar ta hand om fastigheten. Sedan 2010 har han varit bosatt i Vasa. Bybor i Lippjäv köpte fastigheten för att använda den som sin egen byagård. Försäljningssumman bildar grundplåten i den fond som staden inrättat och vars avkastning ska användas för ett årligt författarstipendium. Gösta vill inte att fonden ska bära hans namn, men gärna ”Leo Ågrens fond”.

Anita Wikman (f. 1938) är en författare i ågrensk anda. Hon har vuxit upp i en barnrik skomakarfamilj och tar avstamp i Nykarlebys proletärkvarter Källbacken i debutdikterna *De blå bergen* (1974):

Nälkämäkis miljonärer

det var vi det.

En hop magra

självständiga ungar

som sprang barfota ner till älven

eller simmade i Alisvaj.

Ibland for vi ut till ängarna

en bit norrut från stan,

där hoppade vi genom halmtaken

på böndernas gråa lador ...

Lite rovor stal vi också

om höstarna – när mörkret

och skymningen gömde oss.

Vinterkvällarna satt vi hopkurade

i en dragig gammal farstu

och berättade spökhistorier

så att benen knappt bar

när man skulle hem i mörkret.

Kärnan i **Anita Wikmans** författarskap är den självbiografiska romantrilogin *Kråkvals* (1987),

Kråkogät (1991) och *Vingklippt* (1996). Ingen har skildrat proletariatets Nykarleby med sådan intensitet och sakkunskap. Det är krigstid och kristid. Trilogin tar sin början vid tiden för vinterkriget och tredje delen fortsätter från 1944.

Nedanför De gamlas hem på en av de två klappbryggorna i älven ligger Koskenniemis Helmi knäböjd och skrubbar några slitna trasmattor. Bredvid henne står Sundells Mari och sköljer byket och medan hon slänger plaggen av och an i det strömmande vattnet sjunger hon högt galande De komma från öst och väst, de komma från syd och nord.

Det är hennes sätt att meditera över tillvaron och efteråt hjälper hon självklart Helmi att breda ut mattorna över älggräset på stranden innan de med Maris bykkorg mellan sig småpratande vaggas upp för Greve Tottgatan mot Vallbacken. (=Källbacken)

ur *Vingklippt*

FRIMODIGT OM RELIGIONENS ROLL

Hilma påbörjade studierna på allvar hösten 1918 när universitetet åter fungerade som vanligt. Hon var en flitig och noggrann student, men hann ändå arbeta extra som lärare vid sidan av studierna. Hon trivdes i rollen som lärare. Den gav henne dessutom ”många intressanta inblickar i skolvärlden”, som hon drog nytta av i studierna.

Hilma blev filosofie magister 1921 på avhandlingen Skolan och religionen. Den avspeglar klart och tydligt Hilmas intresse för de nya strömningarna inom religionsvetenskaperna, framför religionspsykologin. Enligt professorn i pedagogik, Albert Lilius, var den ”icke blott mera omfattande, än dylika avhandlingar pläga vara – den motsvarade 6 à 7 tryckark - , utan vittnade även om mer än vanlig grundlighet, vakenhet och omdömesförmåga och ingav sålunda goda förhoppningar om hennes förutsättningar för självständigt, vetenskapligt forskningsarbete”. Även Gunnar Landtman, extra ordinarie professor i sociologi, kunde intyga att Hilma Granqvists studier i allmänhet – och magistersavhandlingen i synnerhet – vittnade om ”very promising qualifications for scientific and social research and for literary work”.

Avhandlingen var till stora delar sprungen ur diskussioner som hade förts i Finland inför den lag om religionsfrihet som trädde i kraft 1922, men även ur Hilmas egna erfarenheter som lärarinna. Som titeln antyder avhandlar den skolornas religionsundervisning, som enligt Hilma allvarligt hade kommit i kläm mellan kyrkans förlegade inställning och ”den moderna vetenskapen”.

Det är en omfattande avhandling med ett välskrivet, om än tungt, bakgrundsavsnitt om ”pedagogikens stormän”, kryddat med talrika exempel från ”de stora kulturländerna”. Det är i avhandlingens andra del, där Hilma disku-

terar vikten av att modernisera religionsundervisningen som hennes intellekt och förmåga att uttrycka sig lyser starkast. Boken är väl genomtänkt, men så hade den också fått mogna fram. Hilma var 31 år gammal när hon skrev denna, sin första längre vetenskapliga text, och den behandlade tankar som hon hade umgåtts med nästan dagligen sedan tidig ungdom.

Hilma gjorde ett försök att få Söderströms förlag att ta sig an avhandlingen för utgivning, men fick avslag med hänvisning till de begränsade försäljningsmöjligheterna ”för arbeten av detta slag”. Det stärkte Hilma i hennes uppfattning om ”den allmänna ligkiltigheten för religiösa spörsmål” i det finländska samhället. Uppgivet konstaterade hon att ”de ’troende’ vilja ha det traditionella, och de flesta andra vilja inte ha något alls i den vägen”.

När den nya religionsfrihetslagen trädde i kraft 1922 var Hilma inte alls nöjd med dess formulering om obligatorisk ”morallära”. Enligt henne var det hela en halvmesyr, en nödlösning då man inte vågat ge sig på att reformera undervisningen. Hon misstänkte prästerna för att ha stött lagförslaget helt enkelt för att det var bekvämast så. Nu behövde de varken ta ställning eller reformera. De kunde bara hålla med och fortsätta ”förskansa sig bakom sitt speciella dogmsystem”.

När Edward Westermarck några år senare läste verket, utan tvekan uppmanad därtill av sin syster, uppmanade han Hilma till förnyade utgivningsförsök. Efter många turer, trycktes den slutligen 1936, i samband med att Hilma ansökte om en docentur vid Helsingfors universitet. Hennes handledare Gunnar Landtman ansåg den då i behov av viss uppdatering, men Hilma höll fast vid att hennes tan-

Irmelin Sandman-Lilius och systemen **Heddi Böckman** har tidvis under sin barndom vistats i Nykarleby och staden har satt djupa, lyckliga minnesspår. De bodde på prästgården hos mormor och morfar, prosten Sandman. I den gemensamma minnesboken *Hand i hand* (1996) finns många intressanta Nykarlebyglimtar:

Irmelin:

I Nykarleby var somrarna hetare, vintrarna kallare, livsmönstret annorlunda. Allt sådant som vi hemma struntade i var viktigt här, och vi var mycket strängare övervakade. Inte bara mormor dirigerade vår tillvaro där, utan Gud och Jesus och änglarna. Vi måste finna oss i att bli förmanade, tillrättavisade och pågräslade för varje småsak och nästan alltid ha dåligt samvete. Vad som motverkade strängheten var att livet där var så brusande intressant.

Heddi:

Vi gick i kyrkan. Det var ganska tråkigt, för att hålla oss snälla matade Momi oss med halva sockerbitar. Jag satt och tittade upp i taket som var fullmålat med svartmuskiga änglar, som blåste i lurar och trumpeter med runda röda kinder. Ut ur lurarna slingrade långa band av bokstäver. En sorts pratbubblor. Jag försökte sjunga med i psalmerna genom att titta på Momis mun och försöka gissa vad hon sjöng för ord. Och dessemellan predikade morfar uppe i prediksstolen med den gyllene duvan svävande över sitt huvud.

Ibland gick vi till älven och simmade. Vattnet var brunt och klart och det forsade kring stenarna. Det var spännande att simma ut till en sten och känna hur strömmen försökte ta en på vägen, nå fram till stenen och hänga kvar och låta kroppen svänga och svansa i strömmen. Det var nog lite farligt också, när jag var mindre minns jag mest lugna plaskurer i Andra Sjön. Men den låg ganska långt borta, man fick cykla dit, åka pakethållare.

Robert Åsbacka (f. 1961) visar med roman debuten *Döbeln gränd* (2000) att Nykarleby fortsätter att inspirera författare i ett nytt årtusende. *Orgelbyggaren* (2008) är inte bara en sällsynt autentisk nykarlebyskildring, det är också den första romanen som på djupet tar sig an Estoniakatastrofen. Åsbacka har själv arbetat på Viking Sally som omdöptes till Estonia och förläste 1994. I romanen är det huvudpersonen Thomassons hustru Siri som hör till de förolyckade. Änklingen lever butter och isolerad i Nykarleby. För att ära hustrun, som var organist, börjar Thomasson bygga en orgel i sitt vardagsrum. Han försöker göra en trogen kopia av den vackra Thelinorgeln i Nykarleby kyrka. Joel Rundt har skrivit om den orgeln:

Med kyrkans bildvärld över och omkring sig den gamla orgeln i Birgitta kyrka, från läktarn flyttad, vilar stum och lyssnar till en annan klang men dock till melodier, som den själv till gångna släktled genom tiden fått förmedla.

ur *Bara* i denna frid, 1964

Thomassons orgel är inte stum. Han spelar på den då och då, fastän han inte kan spela, men han kan åtminstone hålla den i skick, så den finns där för Siri sen ...

Peter Sandström (f. 1963) bor sedan länge i Åbo, men hans fiktiva universum är Nykarleby.

I text efter text ritar han troget närapå autentiska kartor över hemstaden. Man kan följa den fiktiva Peters vandringar och cykelturer, nästan alltid känner man igen sig. Ån kallar han för floden och det är inte kyrktornet med sin gyllene tupp som dominerar stadsbilden, utan vattentornet som reser sig sextio meter över marken med kafé Panorama högst uppe. Därifrån ser man långt ut över stad och landsbygd:

Jag såg hur floden glittrade till under solen. Jag såg ur floden fortsatte nedanom kraftverket, glittrande, småforsande, men alltid på väg mot havet som blänkte till långt bortom de mörka skogarna i nordväst. Jag såg kyrkan och torget och skolan vid torget. Jag såg sjukhuset. Jag såg de små husen, gräsmattorna, bilar parkerade på skuggiga gårdsplaner, allt det som människorna här levde för. På mossarna inåt landet fanns rad efter rad med blinkande tak av plåt. Det var farmer för rävar och minkar.

Ur *Transparente Blanche* (2014)

Längtan är drivkraften för många författare. Längtan bort, längtan hem, längtan tillbaka till en svunnen värld, längtan till något annat ... En liten stad intill en älv kan framstå som en symbol för vad vi bär inom oss av längtan. Gösta Ågren skriver:

Längtan är inte en känsla utan ett minne. Man minns sin längtan, men denna tysta dal mitt i trafiken följs av den skrånande sekund, när man vaknar upp, och förstår vart man längtat.

ur *Städren* (1990)

kar alljämt hade relevans. I ett nyskrivet förord framhöll hon bestämt att grundtesen var lika aktuell 1936 som den hade varit 1921. Femton år hade gått utan någon tillfredsställande lösning på de problem som behäftade undervisningen i biblisk historia. Hilma skrev utifrån sina egna erfarenheter som lärare:

”Det är icke en gissning, när jag säger, att många lärare ha att kämpa med stora svårigheter och känna religionsundervisningen som en tung börda.”

Hon ansåg sig tala å hela sitt skrås vägnar när hon beskrev den ”bävan” och det ”lidande i det tysta”, som lärare kände inför en religionsundervisning som gick tvärt emot modern vetenskap. Motsättningen mellan Bibelns texter och utvecklingsläran var uppenbar. I stället för att sopa problemet under mattan, vilket Hilma ansåg att kyrkan gjorde, borde detta intressanta dilemma uppmuntra till ett mer modernt sätt att undervisa biblisk historia. Nämligen som vilken annan historia som helst.

Hilma såg ingen anledning till att undervisningen i det judiska folkets historia skulle skilja sig från den i de forna grekernas eller romarnas historia. Det var hög tid att biblisk historia blev en ”organisk del” av den allmänna historien. Katekes och dogmatik hade sedan länge spelat ut sin roll i undervisningen. Möjligen kunde katekesen väcka ett visst intresse om den användes som ”ett historiskt dokument”, men Hilma motsatte sig det sätt på vilken den lades ”till grund för vår religiösa övertygelse”.

Därmed inte sagt att Hilma var fientligt inställd till Martin Luther och hans reformer. Hon ville emellertid uppmuntra kyrkan att fortsätta Luthers arbete i stället för att stanna upp och ”blint dyrka honom”. I en mer personlig kommentar efterlyste hon mindre av dogmatikern Luther, men mer av ”hjälten och sanningssägaren” Luther, i landets skolor.

Beredd på kritik från kyrkligt håll var Hilma noga med att betona att avhandlingen inte skulle ses som en kritik mot kristendomen i sig. Med glimten i ögat lugnades oroliga läsare med att det inte fanns någon som helst anledning att frukta religionens undergång, den hade ju trots allt funnits i 1500 år ”innan man fann det nödvändigt att ha en lärobok i kristendomskunskap.

Hon vände sig inte heller emot undervisningen i biblisk historia per se, så länge Bibeln användes som en källa till tidigare generationers liv och tankevärld. Den innehöll ju gott om spännande berättelser, som på ett lustfyllt sätt kunde lära elever om andra tider och samhällen. Däremot motsatte sig Hilma å det skarpaste det sätt på vilket man i religionsundervisningen framhöll bibeln som ett oantastligt moraliskt rättesnöre: ”I det gamla Israel möter en annan social moral, än den vi är vana vid”. Minsta barn kunde ju se att bibelns patriarker inte längre kunde fungera

som några moraliska föredömen. I hela sin forskargärning betonade Hilma vikten av att utan fördomar och med sunt förnuft studera personer och fenomen i deras rätta historiska kontext. Det gällde även de bibliska berättelserna.

Hilmas slutsats var att det både inom kyrkan och skolan fanns ett skriande behov av sunt förnuft och en bibelsyn stödd på det senaste inom religionsvetenskapen. Det måste bli ett slut på det kyrkliga förmyndarskap, som i hennes ögon vakade ”över att undervisningen icke må glida in på farliga villospår”.

Skolan och religionen är en personligt skriven avhandling, där varje mening andas engagemang och en iver att förändra den lärarutbildning som Hilma själv hade genomgått några år tidigare. Äntligen hade Hilma fått formulera sina tankar kring de religiösa problem som hade upptagit så mycket av hennes ungdoms grubblerier. Att hon dessutom var väl inläst på de nya strömningarna inom religionsvetenskapen är uppenbart.

Huruvida Hilma själv kan beskrivas som religiös är svårare att avgöra. Hon försäkrade sina läsare att Skolan och religionen, trots en viss kritik av kyrkans dogmer, var skriven i ”en stark religiös känsla.” Om hon ansåg sig vara troende, var det ingenting hon utvecklade, varken i sina vetenskapliga skrifter eller i privata brev och anteckningar. Genom hela livet satte Hilma Granqvist sin tro först och främst till förnuftet. Vad hon därutöver trodde eller inte trodde höll hon för sig själv. Det viktigaste för henne var att se till religionens kärna, att inte haka upp sig på dogmer och lärosatser: ”att bortom det institutionella och rituella söka nå djupare ända fram till religionens kärna, som oberoende av tidens växlingar eger bestånd”.

Även om dess etik inte längre kunde ligga till grund för levnadsregler i en modern värld, saknade bibeln inte alls betydelse i Hilmas ögon. Hon var otroligt fascinerad av Bibelns berättelser och ville gärna se boken som en ”livskälla, ur vilken senare tider ösa, vad de behöva”. Vad var och en sist och slutligen valde att ta till sig lämnade hon upp till bibelläsarna och deras livserfarenheter.

Samma vinter som Hilma skrev färdigt Skolan och religionen författade hon en mer polemisk skrift på samma tema, Det religiösa problemet i nutiden. Även den trycktes långt senare. Boken är sprungen ur samma forskning och samma tankegod som avhandlingen och behandlar dualismen mellan modern vetenskap och religion. Men den är vassare i tilltalet och mer slipad i argumentationen än avhandlingen och vänder sig mer tydligt mot kyrkans stelnade former. Tonen är ungdomligt orädd och rättfram när hon anklagar kyrkan för att envist hålla fast i en förgången tid:

”Icke underligt därför om kyrkan har så litet att säga nutidsmänniskan, då den isolerat sig från det levande livet och blott lever i det förgångna”.

Våren 1926 deltog Hilma i skördarbetet i den palestinska byn Artas.

Texten är visserligen försedd med en akademisk notapparat, men den saknar de långa bakgrundskapitel som upptar en stor del av Skolan och religionen. Mer utrymme gavs åt Hilmas favoritämnen: behovet av sunt förnuft och Martin Luther. Hilma erkände att Luther var ”en av de mest imponerande gestalter historien känner”, men det var en klen ursäkt för att uppfostra generationer av präster till att ”döda sitt eget förnuft och blott utlägga Luthers åsikter”.

Hilmas sätt att med närmast aggressiv rättframhet, ibland drypande av sarkasm, utmåla kyrkan och dess präster som motståndare till det sunda förnuftet, provocerade många. Den 24 september 1936 skrev en upprörd recensent i Församlingsbladet:

”Att boken skulle vara fri från tendens skall väl endast författarinnan våga göra gällande. Om den skall bäras av en ”stark religiös känsla”, så är det säkrast att först diskutera, vad som skall förstås med ordet ”religiös”. Det hade förvisso varit bäst att låta ”ungdomsarbetet” förbli outgivet. I detta nu har det föga att ge och gör knappast någon glad”.

I oktober samma år efterlyste prästen och författaren Kurt Paetau i tidskriften ”Granskaren” en skarp och ingående kritik av Hilma Granqvists skrifter ”av någon därtill kompetent person”. Han fortsatte: ”Förf. förtjänar en sådan kritik på grund av den ovederhäftiga och stundom rent av obehärskade karaktär hennes arbete har”. Han ansåg Hilmas beskrivning av motsättningen mellan religionsundervisning och modern vetenskap vara ”starkt överdriven”.

I andra kretsar väckte skrifterna däremot gehör och beundran. En sådan var Sveriges religiösa reformförbund, framför allt

dess Stockholmskrets, vars ordförande Erik Bjuggren hade läst båda böckerna med stort intresse. Hilma upprätthöll kontakten med förbundet under flera år och skickade dem alla sina böcker.

Hilma hade planerat för en uppföljare till Det religiösa problemet, men när boken till slut trycktes 1935 var det för sent. Hennes forskning hade tagit andra vägar och de ”religiösa livsfrågor” som i ungdomen hade tätt sig så centrala hade ersatts av andra. Hon måste också tillstå att stilen i det två ungdomsverken var typisk för en ung författare: ”Man skriver lugnare när man är äldre” konstaterade hon lugnt. Däremot tyckte hon inte att tankarna i sig kändes föräldrade: ”Var god och tänk, är det bättre nu”, frågade hon retoriskt i ett förord som aldrig publicerades.

Idag, åttio år senare, är det fortfarande ett nöje att läsa dessa två ungdomsverk. De gnistrar av nyfunnen forskarglädje och välformulerade tankar. En stor del av nöjet ligger också i den ungdomligt orädda stilen, frispråkigheten och engagemanget. Det är inte förvånande att lärare och handledare imponerades.

Det är därför något förvånande att finna att Hilma, enligt egen utsago, plågades av dåligt självförtroende. ”Ingen kan tro, hur lite självkänsla jag har”, anförtrödde hon sin dagbok. Hela livet tyckte hon sig i allt för hög grad påverkas av vad andra tänkte och kände om henne. Särskilt tungt var det när forskningen manade henne att gå ”sin egen väg”, en väg som gjorde att hon ofta kände sig ensam och utsatt. Det dåliga självförtroendet hindrade henne ändå inte från att framföra sin egen åsikt, oavsett vad vänner eller kolleger tänkte. Denna frispråkighet skulle komma att kosta henne stipendier, avancemangsmöjligheter och tjänster.

I denna spalt anmäler vi böcker som mindre förlag och andra självständiga utgivare gett ut, eller som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten.

Gör så här: Skicka en kort synopsis på boken och skribenten samt en pärmbild till redaktion@sfv.fi. Beskriv gärna bokens utformning och sidantal. Och viktigast: meddela var intresserade kan köpa eller beställa boken.

EGET FÖRLAG

TIDSMASKARNA OCH HANSA-ÄVENTYRET

Andreas Koivisto och Elina Terävä

ISBN: 978-952-5787-20-7
48+48 sidor
Boken säljs via internet på www.kellastupa.fi
Pris: 21 euro
tidsmaskarna.fi

■ Ett konstigt rymdskepp krockar med Jorden. Dess besättning består av mycket framstående maskliknande varelser, som kallas tidsmaskar. Tidsmaskarna kan öppna maskhål och resa genom dem i tiden. De råkar ut för äventyr i olika historiska tidsperioder.

Boken, avsedd för barn i åldern 5–12, bygger på arkeologisk och historisk forskning om 1300- och 1400-talens Östersjötrakt. Författaren och illustratören är bägge erfarna arkeologer, som har jobbat med arkeologiskt fältarbete i många år. Fyndet, skärvan av en Jacobakanna från slutet av 1300-talet, som har huvudrollen i boken, har hittats på författaren Andreas Koivistos egna utgrävningar i Vanda.

MILSTOLPAR I GÄRDSGÅRDSSERIEN

Gunnar Högnäs

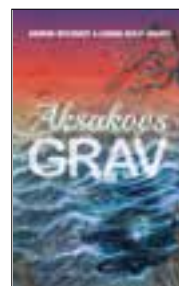
Ett Projekt Ryggverk
gunnar.hognas@gmail.com
ettprojektryggverk.blogspot.fi/
Dikter, 120 sidor
Cirkapris i bokhandeln 20 euro
Tryck Painasalama Åbo 2016
ISBN 978-952-93-7245-4

Boken kan beställas till bibliotek via Btj och till bokhandlar och bibliotek via Kirjavälitys. Finns till salu bl.a. i Akademiska Bokhandeln, Kansallinen Kirjakauppa i Åbo och Prismas nätbutik.

■ Pärmfotona är tagna vid Röda kon i Kristinestad. Inne i boken figurerar orter som Kaskö, Närpes, Åbo och London. Främst handlar det om skärvor av vardag, liv, planet och rymd som tränger sig på, rispar, färgar och formar: mosaik, människor.

Gunnar Högnäs debuterade med samlingen Ansiktet mot muren år 1978. Milstolpar i gårdsgårdsserien är hans andra bok. ”Språk är fria, gränslösa allmänningar och nöjesfält. Och dikter smekningar på hudens insida; med- och mot-hårs, medsols och mot-. Tag plats!”

VINGPENNAN

AKSAKOVS GRAV

Carina Wolff-Brandt, Gudrun Wessnert

ISBN 978-952-68548-0-9. 168 sidor.
I bokhandeln, Luckorna, på www.vingpennan.com och www.adlibris.com.

■ Tvillingarna Zach och Reg knackar på hos sin gammelfaster i kustbyn Meerike en mörk höstkväll. Huset ligger ensligt vid den vindpinade stranden. Men fastern verkar inte glad över att träffa sina släktingar. Och hon ger dem ingen mat. De få människor som bor i byn är gamla och betar sig skrämmande. Snart förstår syskonen att någonting är fel. Besöket hos fastern börjar likna en mardröm. Zack och Reg inser till sin fasa att det inte går att lämna byn... Genren är urban fantasy såväl som saga och spökhistoria. Spännande läsning för 9-12-åringar.

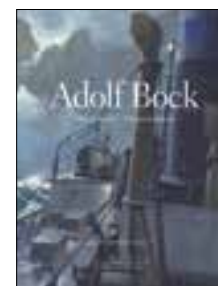
VINDEN VÄXLAR PÅ TROLLSKÄR

Carina Wolff-Brandt

ISBN: 951-98787-6-9.
120 sidor. Säljs i bokhandeln, via Internet på www.vingpennan.com, samt www.adlibris.com.

■ Boken är författarens hittills mest sålda barnbok. Det är en tidlös skildring om livet ute i havsbandet i slutet av 1800-talet. Den berättar om fiskargubben Elis och hans möte med tomten som bor på ön. Det är också en bok om vänskap och om att verkligheten vi lever i kanske inte alltid är vad den ser ut vara. Berättelsen har förtrollat både barn och vuxna sedan den kom ut år 2003. En ung läsare uttryckte sig så här: ”Det här är en bok för alla barn. Men pappa skulle också tycka om den och mommo med”.

JOHN NURMINEN

ADOLF BOCK MERIMAALARI | MARINMÅLAREN

Tuija Peltomaa

ISBN 978-952-9745-30-2
suomi/svenska. 240 x 300 mm.
160 sidor. Pris 19,90 €
Beställ: jnsshop.fi, anne.makijarvi@jnffoundation.fi, t. 040 553 5835

■ *Havet växlar ansikte varje sekund. Sol och skuggor trolar med vattnet, vinden får det att leva och jag vill måla rörelse parad med den kärva realism, som väntar i varje våg.* (Adolf Bock)

Den tyskfödde Adolf Bock (1890–1968) var en av marinmåleriets stora mästare och unik som förevigare av de nordliga haven. Bocks målningar utgör värdefulla historiska dokument. För eftervärlden beskriver de fartyg, handelssjöfart, last- och passagerarsjöfart, sjökrigföring och fritidssegling. Om det inte vore för hans starka engagemang i att föreviga 1900-talets maritima värld skulle denna era redan hålla på att falla i glömska. Tuija Peltomaas bok är en hyllning till Adolf Bocks livsverk och tar ut läsaren på ett spännande maritimt äventyr.

DET FÖRSKRÄCKLIGA ÅLÄNDSKA KRIGET KRIMKRIGET I FINLAND 1854–1855

Raoul Johnsson, Ilkka Malmberg

ISBN 978-952-9745-45-6
svenska. 240 x 278 mm.
464 sidor. Pris 49,90 €

■ John Nurminens Stiftelse utgav år 2013 sitt storverk om Ålandskriget, som utkämpades längs Finlands kuster 1854–1855. Nu utkommer boken även i svensk översättning, och blir tillgänglig för svenska läsare våren 2015.

Bokens författare Raoul Johnsson är en medryckande och flyhänt historieberättare. Han har förkovrat sig grundligt i ämnet och målar för läsaren upp en serie krigshändelser vars detaljer redan hunnit blekna i historiens skymning. I bokens första del väver journalisten Ilkka Malmberg samman de maktpolitiska faktorerna bakom Krimkriget och Åländska kriget och ritar ut de egentliga ramarna till bokens händelser. Därigenom får läsaren klarhet i avsikterna med Krimkriget och vad de faktiskt resulterade i på den europeiska krigsskådeplatsen.

LABYRINTH

SKÄRGÅRDSMORDET

Alf Snellman

Labyrinth books Ab
ISBN 978-952-5986-17-4
Sidantal: 236

■ En deckare fylld av hemligheter, lögner och mord. Så kan man beskriva Alf Snellmans andra detektivroman Skärgårdsmordet, som främst utspelar sig i Larsmo skärgård och i Jakobstad med utvikingar till Helsingfors och Tammerfors.

En höstkväll 1986 försvinner en lektor när han vittjar sina nät i en vik på Hälsingön, en holme med många skyr på grund av att det där förekommer en spökfigur, Hälsinggubben. Det spekuleras vilt om försvinnandet, allt från mord till att gubben tagit honom.

Trettio år senare får försvinnandet sin förklaring...

FRÅN S:T HUBERTUS OCH KALEVALA TILL DEN MODERNA JAKTETIKEN.

Lorenz Uthardt

Labyrinth books Ab
ISBN 978-952-5986-19-8
Sidantal: 251

■ Jakten i Finland grundar sig på respekt för naturen, en stark känsla för naturen i alla dess former. Ödemarkebegreppet är förknippat med de svårigheter jägaren har när jakten bedrivs på ett ursprungligt sätt. Många av de urgamla ritualerna lever fortfarande kvar i den moderna jakten.

Skyddshelgonet Saint Hubertus står i centrum för jaktutövningen i de katolska länderna. S:t Hubertus, som föddes ca år 656 och dog år 727, såg under en jakttur en kronhjort, som i sin krona bar ett lysande kors. Efter uppenbarelse vigde han sitt liv åt Gud och blev samtidigt den första viltvårdaren, då han predikade djurens rätt.

Dessa intressanta utgångsbegrepp leder Lorenz Uthardt's granskning av etiken inom jakten i sin nya bok.

**SPRÅKFRÅGAN
FINLANDSSVENSKHETENS UPPKOMST
1812-1922
FINLANDS SVENSKA HISTORIA 3**

Max Engman

ISBN 978-951-583-354-9

Cirkapris 42 €.

458 s., inbunden, rikt illustrerad, 2016

Omslag: Antti Pokela

I fokus står triangeldramat mellan svenskan, finskan och ryskan. Under 1800-talet skedde det en samling kring språket. För de svenskspråkiga ledde processen först till en reträtt, sedan till uppkomsten av det som i början av 1900-talet kallades ”finlandssvenskhet”. Boken erbjuder ett brett perspektiv på språksituationen mot bakgrund av nationsbygget och de stora samhällsförändringarna under autonoma tiden.

**NATIONALSTATEN
FINLANDS SVENSKHET 1922-2015
FINLANDS SVENSKA HISTORIA 4**

Henrik Meinander

ISBN 978-951-583-355-6

Cirkapris 38 €. 335 s., inbunden,

rikt illustrerad, 2016. Omslag: Antti Pokela.

Försäljning: Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, tiedekirja@tsv.fi, SLS info@sls.fi

I Nationalstaten skildrar Henrik Meinander hur den svenska kulturen fortlevt i det självständiga Finland: hur meningar brutits, institutioner skapats, lagar stiftats och en egen finlandssvensk identitet tagit form. Boken är en fängslande, brett upplagd skildring av nationalstaten Finland och dess svenska historia. Relationerna till Sverige betonas starkt, men ett bredare internationellt perspektiv är också ständigt närvarande.

SCRIPTUM

AV JORD - EN BOK OM MÄNNISKORNA BAKOM VÅR MAT

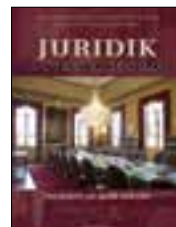
Johanna Granlund

ISBN 978-952-7005-32-3

Häftad, 204 sidor

Finns i bokhandlar i Svensk-Finland och i Scriptums webbutik www.scriptum.fi

Mat är något av det mest nödvändiga, det grundläggande. Det här är en bok om människorna bakom maten. Det är också en bok om jord och om att bruka jorden. Följ med till sju gårdar i svenska Österbotten och träffa dem som producerar vår mat. Det är på deras åkrar, i deras djurstallar och växthus som allting börjar. Här delar jordbrukare med sig av sina tankar om att leva av jorden.

**JURIDIK PÅ SVENSKA I FINLAND.
PERSPEKTIV PÅ SPRÅK OCH RÄTT**

Hans Landqvist, Christer Laurén, Lieselott Nordman, Marianne Nordman, Maria Kvist

ISBN 978-952-7005-34-7

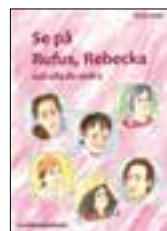
Inbunden, 400 sidor

Finns i bokhandlar i Svensk-Finland

och i Scriptums webbutik www.scriptum.fi

Utan rätt finns inget samhälle, utan språk ingen rätt. Författarna behandlar centrala teman för jurister, språkvetare samt studenter inom juridik, språkvetenskap, samhällsvetenskap och ekonomi ur både ett historiskt perspektiv och ett samtidsperspektiv. Tillsammans har de omfattande kunskaper om bl.a. fackspråksforskning, översättningsforskning och undervisning.

SLEF-MEDIA

**SE PÅ RUFUS, REBECKA
OCH ALLA DE ANDRA**

ISBN: 978-952-5578-60-7

Pris: 19,50 €

Bindning: Mjukband

Sidantal: 86

Boken säljs av SLEF-Media, tfn (06) 357 6500,

e-post: slef-media@slef.fi

Känner du konstnären Besalel, fängvaktaren Julius och sångaren Asaf? De här tre och många andra får du bekanta dig med i boken Se på Rufus, Rebecka och alla de andra. Här finns berättelser och spännande uppgifter – både lätta och svåra. Boken passar för barn i alla åldrar, men också för nyfikna unga och vuxna. I ”Se på”-serien finns från tidigare Se på himlens fåglar och Se på hörntofsen, purpurnäckan och andra fynd.

**EVANGELIUM - GUDS KRAFT.
MISSIONSLÄGRET 60 ÅR - 1956-2016**

ISBN: 978-952-5578-61-4

Pris: 24,50 €

Bindning: Mjukband

Sidantal: 208

Boken säljs av SLEF-Media, tfn (06) 357 6500,

e-post: slef-media@slef.fi

Missionslägret i Jeppo, även kallat ”Jeppolägret”, arrangerades första gången 1956 och blev genast en årlig tradition. Med anledning av att missionslägret år 2016 firade sitt 60-årsjubileum har denna bok sammanställts. Genom text, bild och ljud bjuds läsaren med på en resa genom sex decennier av verksamhet i missionens tecken. Bokens titel kommer från mottot: Evangelium - Guds kraft.

**LIVET ÄR ETT LAGSPEL
- JOHN VIKSTRÖM SOM KYRKLIG LEDARE
OCH SAMHÄLLSPÅVERKARE**

Gustav Björkstrand

ISBN 978-951-550-829-4

Inbunden, 504 sidor. Pris 35,50.

Beställningar: Fontana Media,

tfn 09-612 615 30, info@fontanamedia.fi

Ärkebiskop emeritus John Vikström blev känd som en vägvisare som aktivt tog del i den samhälleliga och etiska debatten. Gustav Björkstrand koncentrerar sig i sin biografi på John Vikströms offentliga verksamhet och tecknar bakgrunden till de viktiga beslut som fattades under Vikströms tid som biskop i Borgå stift och som ärkebiskop. Men också privatpersonen stiger fram – den viktiga hobbyn, fotbollen, inte att förglömma.

**TILL ALLA GODA MÄNNISKOR
OCH VANLIGA DÖDLIGA**

Amanda Audas-Kass

ISBN 978-951-550-832-4

Häftad, 104 sidor. Pris 22,90

Beställningar: Fontana Media,

tfn 09-612 615 30, info@fontanamedia.fi

Hopp, tröst och duglighetskänsla. Mod att våga drömma stort. Men också att våga krascha när drömmarna inte blir som man hade tänkt. Amanda Audas-Kass är en flitig och omtyckt skribent, inte minst på sin blogg Nästan för lycklig. Läsarna utsåg henne till Årets inspiratör på den finlandssvenska blogggalan 2015. Nu delar hon med sig av nyskrivna varma vardagstankar i bokform.

LÄRUM

**MARESI
(NU SOM LÄTTLÄST)**

Maresi Turtschaninoff

ISBN 978-951-8976-89-2

Pocket. Illustrerad med bilder av Jenny Wiik.

Bearbetad av Jolin Slotte

Sidantal: 201

Maresi Turtschaninoffs fantasyroman Maresi i lättläst bearbetning handlar om Maresi som är 13 år gammal och kommer till Röda klostret för fattiga och förföljda flickor där hon får ett hem och en utbildning. En dag kommer en ny flicka som heter Jai till klostret. Som många andra har hon flytt undan våld och ondska. Men den här gången följer ondskan efter.

SE OSS, HÖR OSS, MÖT OSS

ISBN 978-951-8976-85-4

Limmad rygg.

Rikligt illustrerad med fotografier.

Sidantal: 87

6 familjer berättar om sin vardag som föräldrar till barn och unga med funktionsnedsättning genom Clara Henriksdotter i FDUV:s projekt Styrka genom nätverk. Boken vänder sig till alla berörda: föräldrar, anhöriga och de som genom sitt yrke eller engagemang möter barn och familjer i en utmanande vardag. Och till var och en som berörs av starka berättelser.

PRO ARTIBUS

UHRA-BEATA SIMBERG-EHRSTRÖM

ISBN:978-952-68160-4-3

Inbunden, 144 sidor

Pris: 30 €

Beställning: proartibus@proartibus.fi

(till bokens pris tillkommer portoavgift)

Pro Artibus tvåspråkiga verk handlar om textilkonstnären Uhra-Beata Simberg-Ehrström (1914–1979) som är en av de kändaste finländska ryakonstnärerna. Hon prisbelöntes i fyra Milano-triennaler och representerade Finland i världsutställningen i Montreal år 1967 där hon fick pris för sin rya Skog. Den rikligt illustrerade boken innehåller artiklar i vilka sakkunniga inom området belyser de olika sidorna av Simberg-Ehrströms konstnärskap.

KILA BOK

**BARA I MÖRKRET ÄR ALLA
KATTER GRÅ**

Anna Lena Bengelsdorff

ISBN 978-952-67396-2-5

Förlaget Kila Bok

www.kilabok.fi

Inbunden, 92 sidor

Pris 15 euro + porto

Historien om Jin Tao handlar om en av många flyktingar som sökt sig till Finland inställda på att satsa all sin energi på sitt nya hemland. Boken beskriver underhållande och tankeväckande hur mycket hon hade haft att ge om man i stället för trög byråkrati sagt välkommen. Dagens flyktingsituation borde tvinga våra makthavare till eftertanke. Hur skall vi veta vad de som kommer hit har inombords om vi inte låter dem visa det?

KORTA STYCKEN

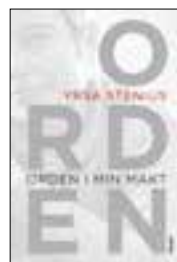
Johan Bargum

ISBN: 978-952-333-020-7

Inbunden, 103 s.

Köp boken: forlaget.com

Johan Bargum har under fem decennier gjort sig känd framför allt som mästertlig novellförfattare. I sin nya bok tar han i bruk ett ännu kortare format. Vissa av berättelserna behöver bara tjugo rader, de längsta går på ett par, tre sidor. Bargum är lika skicklig i sin nya genre, knappheten i uttrycket ger de underliggande känslorna en sprängkraft som känns nästan outhärdlig. Det är som om Bargum inte skrev ord utan andhämtningen mellan dem. Korta stycken är en samling berättelser om hopp, besvikelser och försoning – en vänlig påminnelse om vikten av att beundra och begrunda även de små skärensom alltid hos Bargum finns här en befriande humor.

ORDEN I MIN MAKT

Yrsa Stenius

ISBN: 978-952-333-002-3

Inbunden, 273 s.

Köp boken: forlaget.com

Den 7 maj 2007 är Yrsa Stenius 62 år gammal. Hon är väl etablerad författare och journalist och har tänkt fortsätta med det så länge hälsan står henne bi. Då blir hon erbjuden det prestigefyllda arbetet som Allmänhetens Pressombudsman, och livet tar en ny riktning. Framför henne ligger en stormig tid, det svenska journalistsamfundet har mycket makt och hårda nypor. I "Orden i min makt" berättar Yrsa Stenius om vägen till den omtumlande finalen, börjande från det turbulenta 1960-talet och tiden som chefredaktör först på Studentbladet och senare på Arbetarbladet i Helsingfors, därefter som kulturchef och slutligen chefredaktör på den stora svenska kvällstidningen Aftonbladet.

SANDELIN MEDIA

GÄST I EGET HEM

Singa Sandelin

ISBN 978-952-68618-2-1 (EPUB)

Endast som e-bok.

Riktpris 8 euro.

Beställ, betala på

www.sandelinmedia.com/forlag,

och läs direkt som e-bok.

Då Singa Sandelins prisbelönta roman om krigsbarnet Sindra kom ut var boken en av de första som behandlade de finländska krigsbarn som skickades från Finland till Sverige 1939–1944. Boken speglar också på ett psykologiskt plan hur ett barns upplevelser i krigstidens Finland och Sverige påverkade utvecklingen till vuxen.

Den tryckta boken, som vann första pris i Schildts romantävling 1982, är för länge sedan slutsåld. Nu återuppstår den efterfrågade boken som e-bok till rabatterat pris. Beställ och betala boken på förlagets webbsida, och läs den i samma minut på din dator, telefon eller pekplatta.

NÅGOT OM JEDER

Håkan Westö

ISBN 978-952-68618-0-7 (häftad)

ISBN 978-952-68618-1-4 (EPUB)

132 sidor. Riktpris 14 euro.

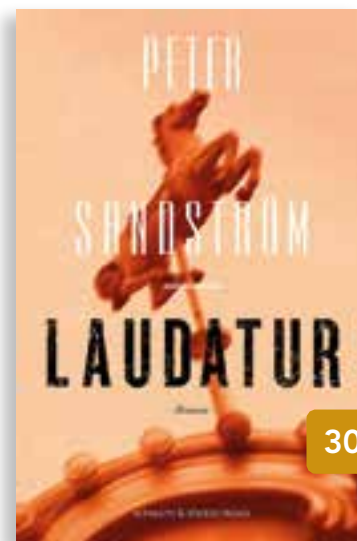
Beställ mot faktura på www.sandelinmedia.com/forlag, eller tel 0400-729129.

E-boken kan betalas, laddas ner och läsas direkt. Bokhandelsrabatt beviljas.

Journalisten Joel Dunstberg firar semester i den västnyländska sommarstaden Ekenö, där man förbereder sig för den finlandssvenska versionen av Almedalsveckan. Men snart kastas han in i ett dödligt morddrama där en av de fula fiskarna är hans gamla journalistmentor och ortens store son, riksdagsledamot Raine Jeder. Lojaliteterna sätts på prov då allt saftigare avslöjanden sätter politiska och ekonomiska maktpositioner i gungning. Något om Jeder är en fristående fortsättning på Carl Fredrik Sandelins Bland annat om Jeder (1953).

Håkan Westös första action-thriller "I vår vackra vintervärld" var förlagd till Vasatrakten. Han kombinerar som få ett välutmejslat persongalleri med teknisk trovärdighet. Böckerna lämpar sig för alla mellan 13 och 130 år.

Njut av höstens bokskörd

Peter Sandström
LAUDATUR

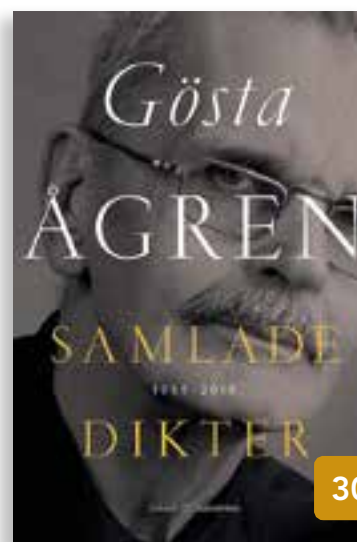
30€

Sanna Tahvanainen
DEN LILLA SVARTA

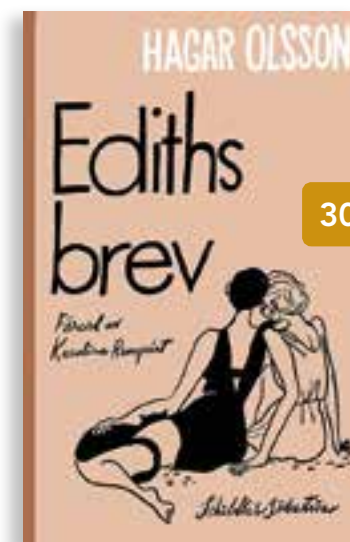
30€

Eva Frantz
SOMMARÖN

28€

Gösta Ågren
**SAMLADE DIKTER
1955–2015**

30€

Hagar Olsson
EDITHS BREV

30€

Malin Klingenberg &
Joanna Vikström Eklöv
DEN FANTASTISKE ALFREDO

18€

Alla SFV-medlemmar får 30 % rabatt på allmän litteratur hos oss!

Du får rabatten i vår nätbokhandel sets.fi med kampanjkoden »Aktie123«. Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt!

Du får också rabatt i

- S&S bokhandel, Bulevarden 7, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 9–12 och 13–16.

- Bonnier Books bokhandel, Högbergsgatan 37, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 8.30–17.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

ARVID MÖRNE-tävlingen 2017

Svenska folkskolans vänner utlyser Arvid Mörne-tävlingen 2017. Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut. SFV förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

Tävlingsregler:

- Tävlingen står öppen för personer som vid tävlingstidens utgång inte fyllt 30 år.
- År 2017 gäller tävlingen noveller.
- Manuskriptet får omfatta högst 25 000 tecken (inkl. mellanslag).
- Novellen skall vara skriven på svenska.
- Tävlingsdeltagaren skall vara finländsk medborgare.
- Tävlingsdeltagaren får sända in endast ett bidrag till tävlingen.
- Man får inte delta i tävlingen, om man tidigare publicerat sig i skönlitterär bokform på förlag.
- De som tidigare erhållit ett penningpris i Arvid Mörne-tävlingen får inte delta på nytt.

Instruktion:

- Numrera sidorna i ditt manuskript.
- Du tävlar anonymt - använd en pseudonym, som syns på varje manuskriptsida.
- Du kan delta med pappersmanus som du postar, eller med elektroniska manus (doc, docx, odf, pdf)
- Sänd ditt pappersmanuskript till: Svenska folkskolans vänner, PB 198, 00121 Helsingfors
- Sänd ditt elektroniska manuskript per epost till tavlingar@sfv.fi
- Märk din försändelse "Arvid Mörne-tävlingen".

Om du deltar med pappersmanus, bifoga i ett separat kuvert följande personuppgifter:

- Namn, Personnummer, Fullständig adress, Telefonnummer, E-post
- Skriv på kuvertet endast din pseudonym och slut kuvertet.

Om du skickar in manuskriptet elektroniskt, bifoga personuppgifterna i e-posten. En betrodd person på SFV:s kansli separerar dina riktiga personuppgifter från din pseudonym, och förmedlar endast det anonyma tävlingsbidraget till juryn.

Notera:

- Tävlingsstiden tar slut den 15 januari 2017 (poststämpel godkänns).
- Manuskripten returneras inte och förstörs en tid efter att tävlingsstiden gått ut. Författarna skall därför själva se till att ha egna kopior och säkerhetskopior på sina texter.
- Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersnämmanden meddelas i mitten av april om tävlingsutgången.
- Prisutdelning, och publicering av vinnarnamnen sker i början av maj 2017.

Närmare uppgifter om tävlingen ger Camilla Nordblad, tel. 045-1210 864, camilla.nordblad@sfv.fi. Läs gärna frågor och svar om hur SFV:s litteraturtävlingar går till på www.sfv.fi.

